

1-3/2000
leto 69

Hmeljar

JANUAR - MAREC 2000, ŽALEC, S. 1 - 28

ISSN 1318 - 6183

VSEBINA januar - marec 2000

DRAGI BRALCI !	3
POVZETKI IN POBUDE 38. SEMINARJA O HMELJARSTVU	3
ZAPISNIK ZBORA HMELJARJEV SAVINJSKE DOLINE	7
POSTOPEK PRIDOBIVANJA DOKUMENTACIJE ZA ZAPOSILITEV TUJE SEZONSKE DELOVNE SILE	9
IZVAJANJE UKREPOV ZDRAVSTVENEGA VARSTVA RASTLIN IN UPORABA FITOFARMACEVTSKIH SREDSTEV	10
POSLOVNO POROČILO HMELJNE KOMISIJE ZA LETO 1999	11
OBVESTILO HMELJNE KOMISIJE	13
AGROTEHNIČNI UKREPI V NASADIH HMELJA V APRILU IN MAJU	15
ŠTIRJE VOGALI NAŠIH HMELJSKIH ŽIČNIC	16
REZ HMELJA DA, PA TUDI ODREŽE	18
KO RASTLINE PADAJO	18
KONZORCIJ ZA NAMAKANJE SAVINJSKE DOLINE JE NUJNOST	19
PRIPRAVIMO ŠKROPILNICE IN PRŠILNIKE ZA NOVO SEZONO	20
HMELJARSTVO V JUŽNI AFRIKI	23
OGRŠČICA NAMESTO NAFTE	26

Foto: M. Veronek

In še "piceki" iz Markovcev - upajmo,
da so prinesli dobro letino.

Revija Hmeljar

Strokovna revija s področja hmeljarstva
Žalskega tabora 2, 3310 Žalec

Izdajatelj in založnik: Hmeljarsko združenje Slovenije GIZ (Domača stran: <http://www.hmelj-giz.si>)

Glavni in odgovorni urednik: Martina Zupančič; Člani uredniškega odbora: Marjana Natek, Franc Puklavec, Marjan Drobne, Janez Luževič, dr. Lojze Četina, mag. Iztok Košir, mag. Marta Dolinar, Jože Brežnik, Vinko Drča, Irena Friškovec; Lektor: Anka Krčmar

Tisk: HARI tisk, Dobriša vas 36, Petrovče; Frekvenca: 4 - krat letno

Revija je po mnenju št. 23/40 pristojnega organa uvrščena med proizvode informativnega značaja, za katerega se plačuje davek od prometa proizvoda po 5 % stopnji.

Naklada: 600 izvodov

DRAGI BRALCI !

Po eni najslabših letin hmelja v Sloveniji v zadnjih desetletjih, je razumljivo, da je tudi za našo revijo manj denarja. Zato smo se na uredniškem odboru odločili, da bo to leto hmeljar izšel le štirikrat. Tokrat je pred vami prva številka, druga bo izšla junija, tretja avgusta in za konec leta še četrta. Žal ne bomo mogli biti dovolj aktualni, bomo pa poskrbeli, da vam bomo prinesli strokovne nasvete, dogajanja v proizvodnji v novih razmerah, ter obvestila za praktično delo.

Upamo, da se bo v tem letu kriza hmeljarstva vendarle prevesila na bolje in bomo z bolj optimističnimi željami, zmožnostmi in načrti začeli leto 2001.

Vsem želim uspešno letino in pridelavo čim več kakovostnega hmelja, da bomo zadržali še kako pomembni tržni delež v svetu !

Martina Zupančič

POVZETKI IN POBUDE 38. SEMINARJA O HMELJARSTVU

Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec (IHP) je v sodelovanju s Kmetijsko svetovalno službo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS, organiziral že 38. seminar o hmeljarstvu. Enodnevni seminar je potekal 1. februarja 2000 v Žalcu. Udeležba je bila nad pričakovanji, saj se je letošnjega seminarja udeležilo kar 143 hmeljarjev oziroma tistih, ki jih ta problematika zanima. Seminar je podprlo tudi 24 sponzorjev, od katerih so štirje pripravili tudi ustno predstavitev svojega dela in programa.

Programski odbor seminarja je letošnji seminar tematsko razdelil na tri sklope, v okviru katerih je bilo ustno podanih štirinajst prispevkov, v obliki posterja pa so bili predstavljeni trije prispevki.

V prvem sklopu z naslovom Slovensko hmeljarstvo na prelomu tisočletja, so bili hmeljarji informirani o ponudbi in povpraševanju po hmelju v svetu in trendih razvoja hmeljarstva v prvih letih naslednjega tisočletja. Za dolgoročno ohranjanje izvozne naravnosti in mednarodne konkurenčnosti slovenskega hmeljarstva skladno z razmerami na svetovnem hmeljskem trgu, je nujno spremljanje in odzivanje na tržne razmere, promocija primerjalnih prednosti slovenskega hmelja in aktivno sodelovanje z mednarodnimi strokovnimi organizacijami in združenji. Pomembna za preživetje slovenskih hmeljarjev je tudi ustrezna sortna politika, ki jo je nujno prilagoditi zahtevam trga. **Dolgoročno začrtana sortna politika predstavljena na seminarju in sprejeta s strani Hmeljarskega združenja Slovenije, je tretjina fino-aromatskih kultivarjev (Savinjski golding in Celeia), tretjina aromatskih kultivarjev z višjo vsebnostjo alfa kislin (Aurora) in tretjina visokogrenčnih kultivarjev.** Da bi zadovoljili potrebe trga po visokogrenčnih kultivarjih, poleg žlahtnjenja na visoko vsebnost alfa kislin na IHP, uvajamo v slovensko pridelavo hmelja tudi nekatere tuje kultivarje hmelja. Hmeljarji so bili seznanjeni z odzivom teh kultivarjev na pridelovalne pogoje pri nas in s prvimi rezultati o količini in kakovosti pridelka. **V zvezi z novimi kultivarji so udeleženci seminarja dali pobudo, da bi v postopku introdukcije tujih**

kultivarjev, pričeli tudi s proučevanjem tehnologije pridelave v naših razmerah.

Sklop z naslovom Tehnologija pridelave hmelja, je bil namenjen predvsem pregledu pretekle sezone, ugotavljanju napak v pridelavi hmelja in ugotavljanju optimalne strukture hmeljarskega posestva v prihodnosti. Kljub rednemu informiranju hmeljarjev o priporočenih postopkih pridelave, je bilo v letu 1999 opaziti še precej napak v pridelavi hmelja in neustrezno izvedenih agrotehničnih ukrepov, predvsem pri rezi hmelja, napeljavi poganjkov na vodila in gnojenju. Čas rezi pri vseh kultivarjih pomembno vpliva na pridelek. Različni časi rezi imajo tudi pri brezvirusnih rastlinah Savinjskega goldinga in Aurore vpliv na pridelek - prezgodnja ali prepozna rez pomenita manjši pridelek. Pregled napak v pretekli sezoni, naj bi hmeljarje vzpodbudil predvsem k temeljitejšemu delu, hkrati pa jih tudi opozoril na še neizkoriščene možnosti v smislu optimizacije pridelave. **Za odpravo pomanjkljivosti bo nujno tesnejše sodelovanje med pridelovalci in strokovnimi službami IHP.** Hkrati so bili udeleženci seminarja pozvani tudi k številčnejši in aktivnejši udeležbi na vsakoletnih seminarjih o hmeljarstvu, rednih mesečnih sestankih hmeljarjev ter v občasno organizirani hmeljarski šoli. Informacije lahko hmeljarji dobijo tudi iz Hmeljarskih informacij, na telefonskem odzivniku ali pa v reviji Hmeljar. Za uspešno rast rastlin je pomembna tudi zasnova in oskrba mladega nasada. Pri zasnovi novega nasada je nujna vsaj dvoletna premena, pred saditvijo pa je potrebno ugotoviti osnovne lastnosti tal in založenost z glavnimi hranili. Za napravo novega nasada je nujno uporabiti kakovostni sadilni material. **V razpravi je bilo še enkrat poudarjeno, da je pri zagotavljanju sadilnega materiala potrebno upoštevati stališča trgovine, hmeljarjev in IHP.** Ker smo v obdobju intenzivnih sprememb v hmeljarstvu, je pomembno ugotoviti optimalno strukturo hmeljarskega posestva, ki zajema vse od zasnove posestva (velikost, vodenje pridelovalni postopkov, stroji in oprema, vodenje stroškov) do organizacije dela in potrebnega znanja na posestvu. **V zvezi s tem je bila dana pobuda, da je**

Foto: M. Veronek

Privatni hmeljarji imajo več posluha za inovacije in kvaliteto delo. Želeti je, da bo vedno kaj novega, tako kot je to v drugih hmeljarskih deželah.

potrebno ponovno proučiti postopke pridelave hmelja, in sicer predvsem v smislu zmanjšanja potrebe po delu. IHP bo na enem od rednih sestankov pridelovalcev hmelja in s člankom v reviji Hmeljar, pridelovalce ponovno seznanil z že znanimi rezultati reducirane obdelave v hmeljiščih in obdelave opuščeni hmeljišč. Hmeljarjem je potrebno ponuditi tudi možne alternativne kulture. Že vrsto let IHP opozarja na nujnost raziskav alternativnih kultur. V zvezi s tem je bilo v preteklih letih podano precej informacij, toda kljub temu tovrstna pridelava v Sloveniji ni zaživela. **Zaradi vse večjega zanimanja za pridelavo alternativnih kultur, je potrebno delo na tem področju aktivno nadaljevati in v sodelovanju z resornimi ministrstvi poiskati možnosti za vzpodbujanje le-te.**

Tretji sklop je bil namenjen varstvu hmeljskih nasadov pred boleznimi in škodljivci. Predstavljene so bile ugotovitve in značilnosti varstva hmelja v letu 1999 in nakazani problemi, s katerimi se bodo hmeljarji srečali v prihodnjih letih. Poudarek je bil na pomembnejših boleznih in škodljivcih v preteklem letu. V večji meri kot doslej se pojavljajo nekateri novi škodljivci in

bolezni, ki so posledica uporabe zelo specifičnih fitofarmaceutskih sredstev kot tudi uvajanje novih kultivarjev hmelja. V nadaljevanju so bile ob rezultatih poskusov podane tudi smernice za varstvo hmeljišč v letu 2000. Tudi na tem seminarju je bilo precej časa namenjeno hmeljevi uvelosti (*Verticillium* spp.). Progresivno obliko hmeljeve uvelosti smo v letih med 1997 in 1999 ugotovili na približno 32 ha hmeljišč. Glede na trenutno stanje je bilo ugotovljeno, da je bolezen še vedno omejena le na območje Gomilskega, kar je med drugim tudi posledica pravočasnega in učinkovitega ukrepanja proti tej bolezni. **Z namenom preprečevanja in širjenja, bomo morali v prihodnosti največ truda vložiti v redno spremljanje zdravstvenega stanja hmeljišč, hkrati pa bo nujno ob podrobnejšem proučevanju povzročiteljev hmeljeve uvelosti več časa nameniti tudi vzgoji odpornih kultivarjev.** Med aktualnimi problemi varstva hmeljišč je bilo opozorjeno na problematiko registracij novih fitofarmaceutskih sredstev, toleranc in stanja pršilnikov za varstvo hmeljišč. **Izpostavljena je bila problematika enotne nabave fitofarmaceutskih sredstev z namenom pravočasnega zagotavljanja predvidenih količin sredstev.** Glede na to, da slovenski hmeljarji že varujejo hmelj pred boleznimi, škodljivci in pleveli po principih integriranega varstva, je bilo opozorjeno na možnost uvedbe sistema kakovosti HACCP in/oziroma integriranega varstva ali celo integrirane pridelave hmelja.

Kot splošna pobuda, je bil dan tudi predlog, da bi na vsakem hmeljarskem seminarju pregledali pobude prejšnjega seminarja in ugotovili, kaj od tega je bilo realizirano.

Sestavil programski odbor seminarja: *dr. Dušica Majer, dr. Martin Pavlovič, mag. Andrej Simončič, Franci Puklavec, ing.kmet., mag. Iztok Košir*

IZ HMELJARSKEGA ZDRUŽENJA SLOVENIJE

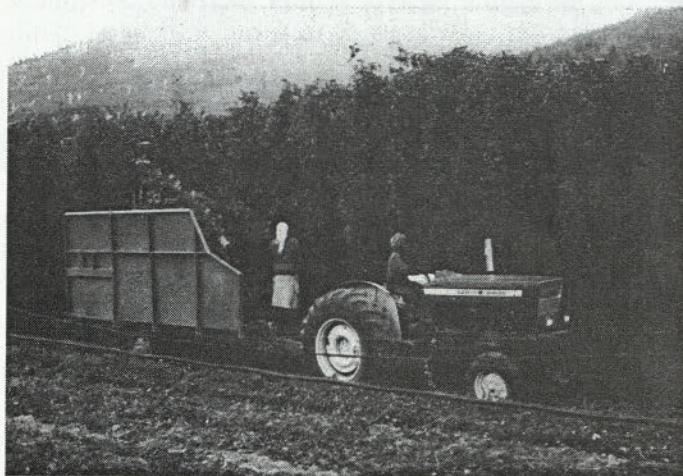

Foto: M. Virant

V Južnoafriški republiki je v mesecu februarju potekalo spravilo hmelja in prav takrat je bila tam tudi seja ekonomske komisije Mednarodne hmeljarske zveze. Posredovani podatki iz posameznih držav so zelo zanimivi. Na sliki spravilo hmelja, ki ga opravlja črnska delovna sila.

INTERNATIONAL HOP GROWERS CONVENTION - MEDNARODNA HMELJARSKA ZVEZA

IHGC - Economic Commission – Ekonomska komisija MHZ (George, RSA) (JUŽNOAFRIŠKA REPUBLIKA)), Feb., 2000

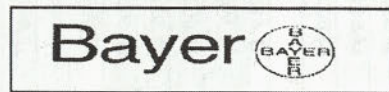
Country Država	Hop acreage 1998 (Ha) Površina hmeljišč 1998 (ha)				Hop production 1998 (Ztr.) Pridelava hmelja 1998 (Ztr.=50 kg)			Tot. Alpha Pridelava alfa kislin	Hop acreage 1999 (Ha) Površina hmeljišč 1999 (Ha) (estimate=ocena)				Hop production 1999 (Ztr) Pridelava hmelja 1999 (Ztr.=50 kg) (estimate=ocena)			Tot. Alpha Pridelava alfa kislin
	AROMA	ALPHA	TOTAL	NEW	AROMA	ALPHA	TOTAL		M. Tons (t)	AROMA	ALPHA	TOTAL	NEW	AROMA	ALPHA	
Australia	60	586	646		1.460	29.680	31.140	152,05	20	795	815		600	39.750	40.350	210,20
Belgium	87	176	263	22	2.311	7.883	10.194	50,06	85	172	257		2.504	6.536	9.040	36,40
Bulgaria	90	260	350		1.340	4.260	5.600		80	220	300		1.472	4.620	6.092	26,00
China																
Czech rep.	5.657	40	5.697	332	98.500	100	98.600	188,50	5.832	159	5.991	141	119.000	3.000	122.000	197,25
FR Germany	11.828	6.951	18.779	904	378.905	239.485	618.390	2299,00	10.563	7.090	17.653	630			545.000	1989,00
France	701	55	756	43	23.239	2.120	25.359	40,50	730	54	784	31	24.362	1.968	26.330	28,60
New Zealand	140	209	349	5	4.661	8.227	12.888	80,30	167	203	360	11	5.176	9.635	14.811	89,80
Poland	1.480	600	2.080		27.000	15.000	42.000	128,40	1.500	700	2.200		32.000	21.000	53.000	146,40
Portugal																
Russia	1.010	320	1.330	8	9.797	2.688	12.485	26,90	1.260	380	1.640	42	12.852	4.560	17.412	38,80
Slovakia	450		450		8.000		8.000	14,00	350		350		6.300		6.300	11,00
Slovenia	1.883	50	1.933	75	61.650	1.550	63.200	209,80	1.705	30	1.735	86	44.450	1.550	46.000	154,00
Spain		826	826	50		28.717	28.717	134,90		795	795	50		29.560	29.560	138,74
UK - England	1.651	879	2.530	144	41.313	27.584	68.847	294,00	1.505	776	2.281	41	25.000	30.000	55.000	
Ukraine			1.200				20.000									7.800
USA	4.902	9.928	14.830		138.019	402.192	540.211	2912,00	4.602	9.255	13.857		157.097	411.209	568.306	3069,00
Yugoslavia	182	402	584		2.000	10.000	12.000	26,50	182	402	584		2.000	10.000	12.000	27,20
IHGC total	30.121	21.282	52.603	1.573	798.195	779.486	1.597.631	6556,91	28571	21031	49.602	1032	432813	573388	1.559.001	6162,39
IHGC 97>98	37.175	22.871	60.046	2.882	1.023.494	897.022	1.923.516	7826,00			52.603				1.597.631	
	Difference - razlika 1998 - 1997								Difference - razlika 1999 - 1998							
+/- (value)	-7.054	-1.589	-7.443	-1.309	-225.299	-117.536	-325.885	-1.269			-3.001					-38.630
+/- (%)	-19,0%	-6,9%	-12,4%	-45,4%	-22,0%	-13,1%	-16,9%	-16,2%			-5,7%					-2,4%

Podatki v razpredelnici so bili zbrani konec leta 1999. Novi članici Kitajska in Portugalska tokrat še nista poslali podatkov. Podatki za Ukrajino so ocena.

Vir: Tajništvo Mednarodne hmeljarske zveze, Žalec (Slovenija).

Dr. Martin Pavlovič, generalni sekretar MHZ

SPONZORJI 38. SEMINARJA O HMELJARSTVU:

**ELEKTROINŠTALATERSTVO
IN MERITVE**

ing. BOGDAN IVANC, s.p.

**HMEZAD EXPORT-
IMPORT ŽALEC**

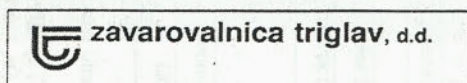
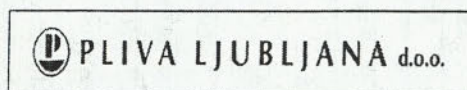
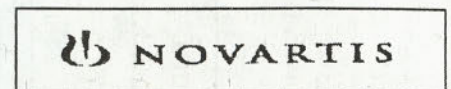
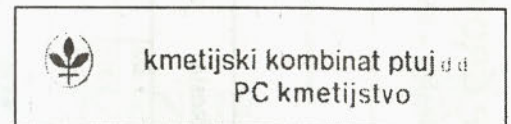
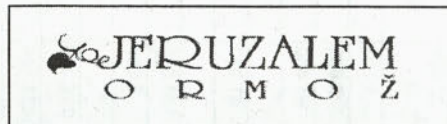

M E L A M I N

OBČINA ŽALEC
ODDELEK ZA GOSPODARSKE IN
NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI

38. SEMINAR O HMELJARSTVU SO PODPRLI:

ZAPISNIK ZBORA HMELJARJEV SAVINJSKE DOLINE

Zbor je bil sklican v Šempetru v petek, 28. 1. 2000, ob 9. uri v dvorani hmeljarskega doma v Šempetru. Zbor se je zaključil ob 13.30 istega dne, prisotnih je bilo 148 hmeljarjev, oziroma 75% savinjskih hmeljarjev.

Sprejet je bil dnevni red, priložen vabilu, ki ga je prejel vsak hmeljar, evidentiran pri Hmeljni komisiji Slovenije.

Dnevni red:

- Otvoritev in pozdrav
- Izvolitev organov zbora
- Aktivnosti konzorcija za nakup Hmezad Kmetijstva v stečaju (pravna razlaga) in bodoča organiziranost savinjskih hmeljarjev ter kmetijskih zadrug
- Pomoč države pri nakupu Hmezad kmetijstva v stečaju in financiranje proizvodnje
- Organiziranje HEI in GIZ-a za hmeljarstvo v novo nastalih razmerah
- Problem obdavčenja hmeljišč in hmeljske proizvodnje ter denacionalizacija
- Razno.

Pod 1. točko dnevnega reda je imel uvodni nagovor predsednik ROS-a za hmeljarstvo g. Leskovšek. Pozdravil je vse prisotne in povedal, kakšen je namen tega zbora. To ni rušenje že obstoječega, pač pa naj da ta shod le smernice za hitrejšo in kvalitetnejšo ureditev razmer, ki so nastale z nakupom Hmezad Kmetijstva Žalec (v nadaljevanju HK) v stečaju. Med drugim predlaga, da se mora zadruga glede na novo nastale razmere reorganizirati in na novo urediti vse odnose glede same proizvodnje in plačil. Predsednik upa, da bo zbor tvorno in konstruktivno odprl vse probleme, ki tarejo hmeljarje.

Za nemoten potek zbora je predsednik predlagal izvolitev organov zbora. Za predsednika je predlagan in izvoljen Marjan Natek, za člana pa Vlado Božič in Franc Oset. Verifikacijsko komisijo sestavljajo Janko Vranič in Jože Ribič, zapisnikar je bil Ivan Jošt, overitelj za zapisnika pa Karl Orožim in Viki Marolt.

Predsednik zbora se je zahvalil za zaupanje in poudaril, da so se vsi povabljeni gostje udeležili tega zbora. Nato je nadaljeval s točko 3 in pozval razpravljavca g. Trobiša, da kot predsednik konzorcija savinjskih zadrug razloži svoje videnje nakupa, organiziranosti in razdelitve tega premoženja med kmete.

G. Trobiš je pozdravil zbrane in se zahvalil za zaupanje, ki ga je kot predsednik konzorcija dobil od hmeljarjev in zadrug, da je lahko uspešno koordiniral nakup, za katerega so se odločili savinjski hmeljarji. Med drugim je povedal, da so konzorcij ustanovile vse savinjske zadruge, vendar je KZ Šempeter v trenutku, ko je bilo potrebno poravnati 20%ni polog, izstopila, a do sklenitve pogodbe s stečajnim upraviteljem HK še vedno ostaja možnost, da se v konzorcij ponovno vključijo in plačajo

20 % delež kupnine kot ostali hmeljarji. Ta sklenitev pogodbe je predvidena za 3. 3. 2000. Celotna kupnina znaša 630.000.000 SIT. Ob podpisu pogodbe mora biti poravnanih še ostalih 30 %, medtem ko lahko ostane 50 % plačila najkasneje do konca leta. G. Trobiš je povedal tudi, da v primeru ne sklenitve pogodbe do 3.3. propade tudi kupnina 20 % vrednosti v korist stečajnega upravitelja.

Finančna konstrukcija plačila kupnine:

- 20 % lastna udeležba
- 25 % nepovratnih sredstev Republike Slovenije
- 55 % kredita poslovnih bank na račun premoženja pravne osebe

Kmetje bodo dolg 55 % tj. kredit plačevali z oddajo pridelka. Po plačilu celotne pravne osebe bodo ostali družbeniki v 100 % lasti in takrat bo to premoženje sorazmerno z njihovimi vložki prešlo v last družbenikov, ki se bodo naknadno odločili za razdelitev tega premoženja v njihovo last. G. Trobiš je nadaljeval, da je možna ob formiranju pravne osebe tudi različna oblika družbe (d.d., d.o.o., z.o.o., k.d. ipd.). Obliko družbe bodo sprejeli kmetje-družbeniki s sodelovanjem s pravnikom in ekonomistom, ki ju bo najel konzorcij za izvedbo formalnih zadev. Ta strokovna služba mora s konzorcijem pripraviti vse to pred podpisom pogodbe in dati na znanje vsem družbenikom.

Repliko na izvajanje je podal g. Povše, hmeljski starešina in član KZ Šempeter. Pojasnil je razloge, zakaj je Šempeter odstopil od nakupa dela hmeljišč HK. Za vzrok je navedel previsoko ceno ponujene kupnine kljub temu, da so v začetku zagovarjali nakup pravne osebe, so bili pozneje mnenja, da bi bilo pametneje počakati z nakupom in tako kupiti HK za najmanj 2/3 ponujene cene. Poudaril je, da v kolikor pravna oseba ne bo sama obdelovala zemljišč na območju KZ Šempeter, bodo šempetrski kmetje preprečili obdelavo teh hmeljišč po zakonski poti, saj zakon o kmetijskih zemljiščih pri Skladu RS izrecno prepoveduje dajanje zemlje v podnajem. Pove pa še tudi, da konzorcij ni dovolj tehtno sodeloval s strokovno službo, pravnikov in ekonomistov, in da bi morali spregledati, da nakup pravne osebe pod takšnimi pogoji ni bil ustrezen, pač pa bi bilo pametnejše kupovati HK po delih. Je pa prav, da Savinjčani obdelujejo svojo savinjsko zemljo. V to razpravo so se med drugim vključili še g. Ribič, ki je menil, da je potrebna totalna reorganizacija povezanosti kmetov in ji začrtati nove smernice, ga. Potočnikova, ki zahteva, da se proizvodni tokovi preoblikujejo v smotrnejšo organizacijo, g. Četina, ki pravi, da mora hmeljarstvo imeti svojo organizacijsko enoto in ne sme biti del skupnega obračuna, pač pa mora obračun v KZ potekati ločeno in po panogah, saj vsi člani KZ niso hmeljarji. Zato se boji, da ne bi popolni polom v eni panogi osiromašil celotno KZ in druge kmete. G. Vlado Marolt, pa je kot predsednik UO GIZ-a, dodal, da ni bojzani, da bi hmeljišča ostala neobdelana, na državo pa apelira, da pomaga kmetom, kot je včasih pomagala

Foto: M. Veronek

Koruzna v žičnicah je prava pokora, ki se pokaže v pravi luči pri pripravi zemlje in za sajenje novega nasada. Kaj pa prosena vešča?

bivši družbeni firmi. G. Vrisk, predsednik Zadrugne zveze Slovenije, je menil, da je sedaj idealna prilika, da se zadrugne ponovno združijo v enotno KZ, ki naj bi bila urejena panožno, tako da ne bi prihajalo do nasprotij. Povedal je tudi, da bodo njihovi pravniki pomagali reševati krizo, ki je nastopila ob nakupu HK. G. Krivec, direktor KZ Šempeter, je povedal, da ta investicijski nakup ne more biti podlaga za združevanje in ga tudi z združevanjem KZ ne moremo in ne smemo enačiti, hkrati pa dodaja, da podpira združevanje KZ. Kot zadnji se je k razpravi prijavil g. Gabrijan, šef kabineta ministra za kmetijstvo, in poudaril, da bo država svojo vlogo odigrala s tem, da bo dala 25 % nepovratnih sredstev, kot subvencije po hektarju (118.000 SIT za rodne nasade, polovico tega zneska pa za nasade v premeni). Tudi on je menil, da bi ministrstvo raje videlo enega sogovornika, kot pa več zadrug. Če se je konzorcij odločil za nakup pravne osebe, ga mora tudi sam izpeljati do konca, lažje pa bi bilo prek sklada v Ribnici zagotavljati višja nepovratna sredstva v korist kmeta, če bi bil nakup izpeljan v delih, je še dodal g. Gabrijan.

Polemika je z nekaterim medklici tekla še nekaj časa, vendar je predsednik zaključil to točko s sklepom, ki so ga prisotni soglasno potrdili. Sklep: **konzorciju in zadrugam se nalaga, da se s pravne in ekonomske plati čimprej dogovorijo za reorganizacijo KZ in pravne osebe, ki bo kupljena (HK), saj nas v to silijo visoki stroški in neracionalna komunikacija.**

Pod točko 4 je predsednik pozval g. Gabrijana, da pove kaj več o pomoči države. Pozvani pove, da je del odgovora dal že pod točko 3, posebnih novih virov pa država za gašenje hmeljarske proizvodnje ne bo namenjala. Treba se bo predvsem postaviti na lastne vire, ker smo kupili pravno osebo, ki s svojim premoženjem zagotavlja tudi nabavo ustreznih kreditov, je še dodal. Drugih konkretnih predlogov, razen nekaterih medklicev, na to točko ni bilo.

Pod točko 5 je bil izzvan g. Andrej Natek, direktor HEI-ja, ki je povedal, da o organiziranosti HEI-ja pred tem zborom ne bo govoril, saj je to stvar njegovih podpisnikov. Glede nakupa pa je HEI imel svojo vizijo pridelave hmelja (zglede francoskih hmeljarjev – input-output prek ene firme), ta sistem pa naj bi padel zaradi

neenotnosti in podtikanj. Tak sistem bi lahko racionalno prideloval hmelj ob urejenih lastninskih odnosih.

G. Pavlovič, direktor GIZ-a, je dejal, da bi se rad navezal na razmišljanje HEI-ja in ga podpira, ker meni, da je tak projekt zelo sprejemljiv na komercialnem nivoju. Sam GIZ pa ne more vplivati na lastnino in lastninsko preoblikovanje, ki je prišlo za nakupom pravne osebe, ker je njegov značaj promocijski v okviru IHB-ja in le zagotavlja izvršitve sklepov IHB-ja. Vlado Marolt, je kot predsednik upravnega odbora povedal, da je UO dolžan skrbeti za vse slovenske hmeljarje, podpira pa Savinjščane in upa, da nakup ne bo prinesel bankrota, pač pa blagostanje. Zavzemal se je, da bi se vsi problemi, ki so nastali ob nakupu pravne osebe, rešili ne na škodo kmeta-proizvajalca.

Ker pod točko 5 ni bilo več nobenih razpravljalcev, je predsednik ROS-a, g. Leskovšek, opravičil DURS zaradi neudeležbe. Dodaja, da je DURS pripravljen odgovoriti na vsa vprašanja, a le v pisni obliki, zato predlaga, da zbor sprejme vsa vprašanja za DURS in mu jih posreduje. Vprašanja so se vrstila in bodo poslana v pisni oblik DURS-u, zbor pa je sprejel sklep s podpismi vseh prisotnih, da obdavčenje hmeljišč po štirikratnem KD ni sprejemljivo in zato prosi vlado, da ta sklep prekličče. Sklep s podpismi bo posredovan vladi.

Z denacionalizacijskimi problemi nas je seznanila ga. Božka Žolnir, vodja oddelka za denacionalizacijo UE Žalec, ki je povedala, da bodo do 31. 12. 2001 rešili vse zahtevke v zvezi z denacionalizacijo, ki nimajo svojega dosejaja na sodišču. Z denacionaliziranimi upravičenci oziroma novimi lastniki bodo morali hmeljarji sami poskrbeti za najem z novimi lastniki zemljišč. Od denacionaliziranih upravičencev se je oglasil g. Rovšnik, ki je dejal, da so upravičenci za sporazumno rešitev, kjer vračilo ni mogoče v naravi katastrskega vložka, so pa proti zavlačevanju. G. Rovšnik je pozval sklad, naj doseže skupen dogovor za nadomestna zemljišča pod enakimi pogoji.

Pod točko razno pa je predsednik zbora menil, da se je treba čimprej pogovoriti o delegiranju za kmetijsko-gozdarsko zbornico in predlagal, da naj bi bil član te zbornice iz našega volilnega okraja hmeljar. Ker so volitve po proporcionalnem sistemu, je bil sprejet predlog, naj na prvo mesto dogovorjene liste postavimo kmeta-hmeljarja. Na predlog g. Vlada Marolta je bil soglasno potrjen kmet, hmeljar, živinorejec, poljedelec in hmeljski starešina Ivan Povše.

Predsednik zbora, Marjan Natek, je nato zaključil zbor z ugotovitvijo, da je zbor dosegel svoj namen in osvetlil mnoga zapletena vprašanja ter s svojimi priporočili dal upanje, da ga bodo vse, ki so kakorkoli udeleženi v procesu proizvodnje in prodaje hmelja, upoštevali in da ta nakup hmeljišč HK ne bo poguba savinjskega hmeljarstva.

Stenogram zapisa zbora je na voljo pri tajniku ROS-a za hmeljarstvo.

Zapisnik sestavil tajnik Ivan Jošt, overiteljja zapisnika Janko Vranič in Orožim Karel

V Šempetru, 28. 1. 2000.

SKLEPI ZBORA HMELJARJEV SAVINJSKE DOLINE, Z DNE 28. JANUARJA 2000 V ŠEMPETRU

Sklep št. 1

Vlada naj takoj ustavi pošiljanje odločb o katastrskem dohodku, po katerem je hmelj 4,5 krat bolj obdavčen kakor druge kulture. Zahtevamo spremembo zakona. Hkrati tudi zahtevamo, da se najete kmetijske površine ne bi obdavčevale po katastrskem dohodku.

Sklep št. 2

Od vlade in Kmetijskega ministrstva zahtevamo, naj se aktivneje vključita v reševanje hmeljarske problematike in pomagata pri financiranju proizvodnje, vsaj v takem obsegu kot v prejšnjih letih Hmezad-Kmetijstvu Žalec in Perutnini Ptuj.

Sklep št. 3

Od vseh zadrušnikov in zaposlenih v zadrugah v Savinjski dolini zahtevamo resen, ekonomski in pravni pristop k spremembi organiziranosti zadrušništva v dolini.

Sklep št. 4

Konzorcij zadrug je dolžan v čim krajšem času pripraviti variantne predloge pogodb, o katerih bodo odločali samo kupci in potencialni kupci (kmetje).

Predsednik zbora: Natek Marjan

POSTOPEK PRIDOBIVANJA DOKUMENTACIJE ZA ZAPOSLITEV TUJE SEZONSKE DELOVNE SILE

Z Uradnim listom Republike Slovenije, št. 61 z dne 30. jul. 1999 je izšel nov zakon o tujcih, ki določa, da morajo vsi tujci za opravljanje sezonskega dela v republiki Sloveniji, pred prihodom v državo, pridobiti **dovoljenje za začasno prebivanje zaradi opravljanja sezonskega dela** na pristojnem organu Republike Slovenije v tujini, ki je pooblaščen za opravljanje konzularnih zadev.

Po usklajevalnih sestankih z vsemi pristojnimi ministrstvi, zadnji je bil 2. mar. 2000, je za sezonsko delovno silo iz Hrvaške postopek sledeč:

1. **pridobitev delovnega dovoljenja** (po predhodni najavi, ki mora na Uradu za delo viseti 8 dni, se za vsakega sezonca vloži vsa dokumentacija, navodila se dobijo na Uradu za delo).
2. Hmeljar lahko po pooblastilu, ki mu ga podpiše vsak sezonec posebej, uredi zanj vso potrebno dokumentacijo na konzularnem predstavništvu.
3. Na konzularnem predstavništvu v Zagrebu se za vsakega sezonca posebej vloži izpolnjen obrazec: Vloga za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje zaradi opravljanja sezonskega dela.
4. K tej vlogi priložite:
 - fotokopijo veljavnega potnega lista, ki ni potrebno, da je overjena;
 - veljavno delovno dovoljenje;
 - izjavo delodajalca, da bo delavec nastanjen in da ima zagotovljena sredstva preživljanja. V kolikor imate s sezoncem sklenjeno pogodbo o delu, ki izkazuje tudi nastanitev in podpisano tudi s sezončeve strani, pa njen izvod;
 - potrdilo o ne kaznovanju tujca (potrdilo, da prosilec ni

zabeležen v kazenski evidenci), ki ni potrebno, da je prevedeno v slovenščino;

- potrdilo o zagotovljenem zdravstvenem zavarovanju.
5. Z vsemi prilogami opremljeno vlogo odnesete na konzularno predstavništvo v Zagreb, Šavska cesta 41/IX, kjer boste plačali še konzularno takso, ki znaša po osebi 160 DEM in bo veljala za vse tri sezonske konice dela. Plačilo takse je v DEM ali KUNah.
 6. Po predvidoma 10 – 14 dneh lahko hmeljar s pooblastili in potnimi listi sezoncev pride ponovno na konzulat, kjer mu v potni list nalepijo nalepko (odvisno od števila bo potrebno nekoliko počakati, o tem se je dobro dogovoriti že pri oddaji vlog).

Ta postopek velja le za državljane Hrvaške, ostali tujci pa si morajo pred prihodom v državo urediti sami ali skupaj z delodajalcem vso zahtevano dokumentacijo skladno z zakonom.

Postopek pridobitve vse ustrezne dokumentacije se bo po zagotovitvi Ministrstva za notranje in zunanje zadeve reševal tako hitro, kot bo le mogoče glede na skorajšnji začetek sezone del v hmeljarstvu. Zato se je potrebno dela lotiti takoj. V vsakem primeru bi vas radi opozorili, da **postopek ni enak lansnemu, pričnite ga urejati TAKOJ.**

Opomba:

Verjetno bi bilo veliko ugodneje, če bi se organizirali znotraj ene ali več zadrug in bi po pooblastilu, vloge s takso lahko odnesla le ena oseba, medtem ko potne liste, v katere se potem nalepi nalepka pa tisti, ki bi ta pooblastila od sezoncev imel.

Martina Zupančič

IZVAJANJE UKREPOV ZDRAVSTVENEGA VARSTVA RASTLIN IN UPORABA FITOFARMACEVTSKIH SREDSTEV

Zdravstveno varstvo rastlin je pravica in dolžnost imetnikov rastlin pa tudi lastnikov oziroma obdelovalcev zemljišč, ki so pravne in fizične osebe. Imetniki morajo izvajati ukrepe za preprečevanje oziroma zatiranje pojava škodljivih organizmov na objektih in zemljiščih, ki jih imajo v lasti oziroma jih obdelujejo ali uporabljajo, prav tako pa so dolžni uporabljati fitofarmaceutvska sredstva pravilno oziroma samo za namene, ki so določeni v dovoljenju za trgovanje z njimi.

Fitofarmaceutvska sredstva se nanašajo na rastline z napravami za tretiranje, ki obsegajo stroje in naprave vključno z njihovimi vitalnimi elementi, ki vplivajo na natančnost nanašanja (šobe, manometri, regulatorji, itd.). Tretiranje je nanos ali vnos fitofarmaceutvskega sredstva na rastlino, v tla ali v prostore za skladiščenje, predelavo itd... Pri uporabi fitofarmaceutvskih sredstev je potrebno upoštevati, da njihova uporaba v strnjenih naseljih ni dovoljena s pršilniki in zamegljilniki.

Vsi uporabniki fitofarmaceutvskih sredstev morajo:

- skrbeti, da sredstva ne pridejo v neposreden stik s človekom, v vodotoke, jezera, objekte za preskrbo s pitno vodo;
- preprečiti uporabo fitofarmaceutvskih sredstev v času, ko je najbolj nevaren za čebele, ter o njihovi uporabi najmanj 48 ur prej obvestiti čebelarje in lovce;
- vsaj dva dni pred začetkom škropljenja obvestiti sosedo, ki mejijo na parcelo, o datumu škropljenja;
- voditi evidenco o uporabi fitofarmaceutvskih sredstev na prostem in v skladišču.

Ukrepe zdravstvenega varstva rastlin lahko izvajajo gospodarske družbe, zadruga in samostojni podjetniki. Tržni pridelovalci rastlin za prehrano ljudi in živali morajo imeti opravljen preizkus znanja s področja varstva rastlin. Ne glede na to pa lahko kmetje izvajajo ukrepe zdravstvenega varstva rastlin na svojih zemljiščih in v svojih prostorih. Če pa opravijo preizkus znanja iz varstva rastlin in imajo ustrezno tehnično opremo in znanje, ter dovoljenje državnega upravnega organa, pristojnega za kmetijstvo, lahko izvajajo te ukrepe tudi v okviru

medsebojne sosedske pomoči.

Na tržišče se smejo dajati le naprave, s katerimi je ob predpisani strokovni rabi in upoštevanju navodil mogoče za okolje neškodljivo tretiranje rastlin in objektov s fitofarmaceutskimi sredstvi. Imetniki certificiranega tipa naprav smejo uporabljati le naprave, ki imajo znak o rednem pregledu. Uporabniki fitofarmaceutvskih sredstev morajo poskrbeti, da so naprave za tretiranje, ki so v uporabi, pregledane vsake tri leta. Naprave, s katerimi pa se izvajajo ukrepi varstva rastlin drugim, pa morajo biti pregledane vsako leto. Naprave pregledujejo pooblaščen organizacije, ki na podlagi pozitivnega izida pregleda izdajo znak o pregledu. Stroške za izdajo znaka o pregledu naprave krije tisti, ki je dal napravo v pregled.

Kmetijski inšpektor ima po zakonu o varstvu rastlin in predpisih, izdanih na njegovi podlagi, naslednje pravice, obveznosti, odgovornosti in pooblastila:

- da pri pooblaščenih organizacijah kontrolira vodenje registra naprav za tretiranje rastlin, ki so uspešno prestale redni pregled oziroma vodenje registra tistih naprav, ki tega pregleda niso uspešno opravile in
- da z odločbo za določen čas do odprave pomanjkljivosti prepove uporabo naprav, za katere ni bil izdan certifikat oziroma znak o rednem pregledu ali pa je njuna veljavnost prenehala.
- Na podlagi 67. čl.zakona o varstvu rastlin se za prekršek z denarno kaznijo najmanj 100.000,00 tolarjev kaznuje podjetje ali druga pravna oseba in posameznik, če ta uporablja naprave, ki nimajo veljavnega znaka o rednem pregledu.
- Na podlagi 68. čl.zakona o varstvu rastlin pa se za prekršek z denarno kaznijo najmanj 50.000,00 tolarjev kaznuje fizična oseba, če uporablja naprave, ki nimajo veljavnega znaka o rednem pregledu.

*Irena ŠTUMBERGER, univ.dipl.inž.
višja svetovalka
kmetijski inšpektor*

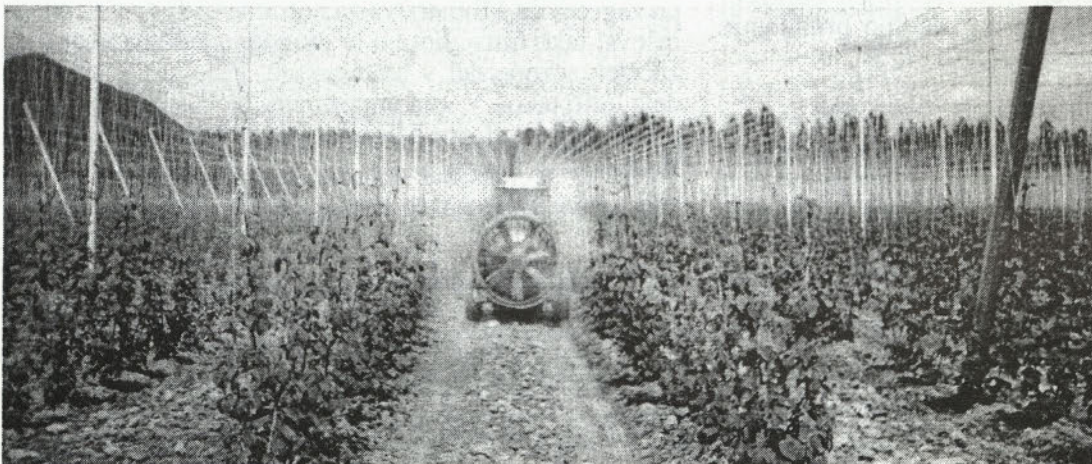

Foto: arhiv HEI

Naprave za nanos fitofarmaceutvskih sredstev morajo biti pregledane vsake 3 leta, če jih uporabljate le zase, če pa škropite tudi drugim, pa vsako leto.

POSLOVNO POROČILO HMELJNE KOMISIJE ZA LETO 1999

Poslovno poročilo Hmeljne komisije za leto 1999 vsebuje:

1. Pravno ureditev Hmeljne komisije v letu 1999

2. Pregled dejavnosti v letu 1999

1. PRAVNA UREDITEV HMELJNE KOMISIJE V LETU 1999

Pravna ureditev Hmeljne komisije je v letu 1999 temeljila na podlagi Odločbe o imenovanju Hmeljne komisije številka 321/0007/98, ki jo je izdal minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dne 25. 5. 1998.

Po navedeni Odločbi je Hmeljna komisija delovala v naslednjem sestavu:

- predsednik Janez Luževič, univ. dipl. inž. agr.;
- podpredsednik mag. Iztok Košir;
- član Slavko Leskošek;
- član Viktor Marolt;
- član mag. Andrej Simončič;
- član Davorin Vrhovnik, univ. dipl. inž. agr.;
- član Martina Zupančič, univ. dipl. inž. agr.;
- član Franc Puklavec, univ. dipl. inž. agr. in
- tajnik Joško Livk, univ. dipl. inž. agr..

Odločba o imenovanju Hmeljne komisije, št. 321/0007/98, vsebuje še naslednje zakonitosti, ki veljajo za delovanje Hmeljne komisije:

- naloge Hmeljne komisije so navedene v 10. členu Pravilnika o kakovosti hmelja (Uradni list RS, št. 53/93). Način izvajanja nalog določi komisija s poslovníkom, h kateremu mora pridobiti soglasje ministra.
- Hmeljna komisija je strokovni organ Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in deluje pri Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec.
- Hmeljna komisija posluje z imenom: "Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec, Hmeljna komisija".
- Financiranje Hmeljne komisije je v letu 1999 potekalo skladno z določili Pravilnika o kakovosti hmelja, na osnovi Odredbe o ceniku za certificiranje hmelja in hmeljnih proizvodov. Odredba je bila objavljena v Uradnem listu RS, št. 31/98, ki jo je izdal minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, številka 32104-03/98.

Vsebinska odredbe je naslednja:

Cena certificiranja hmelja in hmeljnih proizvodov za ves pridelek hmelja znaša 2 SIT za kilogram hmelja.

Naročnik certificiranja mora Hmeljni komisiji pri Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec poravnati stroške certificiranja pred izdajo KONTRÓLNEGA

POTRDILA IN OZNAMKOVANJEM HMELJA.

2. PREGLED DEJAVNOSTI V LETU 1999

Hmeljna komisija je izvajala naloge, predpisane z Odločbo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano o njenem imenovanju, in s Pravilnikom o kakovosti hmelja. Aktivnosti Hmeljne komisije so potekale na sejah, v posameznih imenovanih odborih, s sodelovanjem zadolženih strokovnih delavcev in z opravljanjem administrativnih nalog tajnika Hmeljne komisije.

Člani posameznih imenovanih odborov so funkcije opravljali volontersko, razen članov Hmeljne komisije, ki so imeli seje (samo redne) honorirane. Tajnik Hmeljne komisije je zaposlen profesionalno.

2.1. DEJAVNOSTI V HMELJNI KOMISIJI IN ODBORIH

V preteklem letu 1999 je imela Hmeljna komisija samo dve redni seji in dve korespondenčni seji. Člani Hmeljne komisije so z večinsko prisotnostjo na sejah pokazali aktivno pripravljenost za reševanje posamezne problematike v hmeljarstvu.

Vse seje so bile sklepčne.

Na rednih sejah smo obravnavali:

- zahtevo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da se v centralni evidenci hmeljarjev dopolni označevanje posameznih hmeljišč poleg domačega naziva hmeljišča še s parcelnimi številkami. Nakar je bilo ugotovljeno, da v EGS že vodijo tako evidenco in da jo bo potrebno uvesti tudi pri nas;
- pobudo, da GIZ za hmeljarstvo nadaljuje z akcijo pridobivanja denarnih sredstev pri reševanju sanacije karantenske premene;
- poročilo o pridelavi hmelja letnika 1998 in v zvezi s tem spremembo prikaza podatkov v osnovni tabeli, kjer je prikazana pridelava hmelja v celotni Sloveniji. Spremeni naj se podatek, ki prikazuje pridelek na hektar, in sicer tako, da bo prikazan samo na hektar rodne površine brez prvoletnikov. Ob tem je bilo ugotovljeno, da so se površine pod kultivarjem aurora zmanjšale iz leta 1997 za 145 ha, bobka za 35 ha, goldinga za 34 ha, bliska za 30 ha in nekaj hektarjev še ostali kultivarji. V letu 1998 je bilo 1034 ton hmelja manj, kot v letu 1997, ko je bila rekordna letina hmelja;
- dve korespondenčni seji, katerih vsebina je bila podaljšanje roka certificiranja hmelja letnika 1998. Rezultat teh sej je bila odobritev prošenj za podaljšanje roka za certificiranje hmelja letnika 1998;.
- prijave pridelave hmelja letnika 1999, kjer smo ugotovili, da so vsi hmeljarji prijave pravočasno vrnili. Pri tem poročilu smo ugotovili, da so se površine pod

- hmeljem zmanjšale za 180 ha, premene pa povečale za 66 ha. Zaradi stalnega zmanjševanja površin, zasajenih s kultivarjem golding, je bil sprejet sklep, da je potrebno pridelavo goldinga in njemu sorodnih sort pospeševati, ter tako povečati površine zasajene s temi sortami, na okoli 450 ha. Ob tem je potrebno zastaviti nove matične nasade brezvirusnega goldinga;
- državne hmeljarske subvencije, kaj in kako ukrepati za pridobitev le – teh;
- problematiko uničevanja divjega oziroma podivjanega hmelja ter način, kako urepati, da zmanjšamo osemenjenost žlahtnega hmelja. V zvezi s tem smo pisno obvestili vse Upravne enote po Sloveniji v katerih se prideluje hmelj o veljavnosti in pomembnosti zakona o obveznem uničevanju divjega oziroma podivjanega hmelja. Ker se veliko divjih rastišč pojavlja tudi ob vodotokih, smo enako obvestilo poslali tudi na Ministrstvo za okolje in prostor Republiška direkcija za varstvo okolja in urejanje voda. O tem smo pisno obvestili MKGP v Ljubljani in Inšpektorat na MKGP;
- finančno stanje Hmeljne komisije in predračun za leto 1999. Ugotovljeno je bilo, da je finančno stanje Hmeljne komisije pozitivno. Na dan 31. 12. 1998 je bilo finančno stanje + 1.290.017,00 SIT. Obravnavali smo tudi financiranje sejin in sprejeli sklep, da bo posamezna sejnina za člane Hmeljne komisije v letu 1999 znašala 10.000,00 SIT in za predsednika 15.000,00 SIT. Korespondenčne seje niso honorirane. Tajniku ne pripadajo sejnine, ker so seje v sklopu njegovega delovnega časa;
- signiranje ali označevanje tovorkov hmelja. Ker je sedanji način signiranja tovorkov hmelja dokaj zamuden in potrebuje veliko delovne sile, je bil dan predlog s strani Hmezad Export Import, da bi poskusno uvedli signiranje, ki bi temeljilo na računalniškem tiskanju posebnih vodoodpornih samolepilnih nalepk. Hmezad Export Import je to akcijo poskusno izvedel. Ugotoviti je potrebno še odziv odziv kupcev na ta sistem signiranja;
- površino hmeljišč in pri tem sprejeli sklep, **da se v bodoče vpisujejo v Prijavo o pridelavi hmelja pod obseg pridelave samo neto površine hmeljišč, brez dodatnih obrobni pasov okoli žičnic. Neto površina je do vogalnih sider;**
- certificiranje hmelja, **kjer naj bi v bodoče naročal certificiranje hmelja samo lastnik certificirnega mesta, ki bo hkrati tudi plačnik certificiranja za hmelj, prevzet pri njem;**
- organizacijo vzorčenja hmelja letnika 1999, kjer smo imenovali tudi Odbor za vzorčenje. Vzorčenje je potekalo v prostorih Hmezad Export - Import v Žalcu, dne 16. 9. 1999;
- imenovanje Odbora za pritožbe, katerega sestavljajo trije člani;
- potrebo po obnovitvenem tečaju za ocenjevalce kakovosti hmelja za potrditev njihove licence;
- predlog zmanjšanja števila vzetih vzorcev hmelja pri

prevzemu za tiste hmeljarje, ki imajo večje površine dokaj izenačenih hmeljnih nasadov. Hmeljna komisija predloga ni sprejela, zato še naprej velja, da se vzorci za analize in kontrolni vzorci jemljejo na maksimalno 40 prevzetih bal hmelja, kot je zapisano v "Pravilniku o kakovosti hmelja";

- način vodenja evidence hmeljišč v najemu. **Sprejeli smo sklep, da mora hmeljar, ki da svoje površine v najem drugemu hmeljarju, te površine obvezno v svoji prijavi odjaviti, da jih lahko prijavi hmeljar, ki bo ta hmelj v tem letu obdeloval! Navedeno morata hmeljarja dokumentirati pri Hmeljni komisiji s pogodbo in lastnoročnima podpisoma !**

2.2. ODBOR ZA VZORČENJE HMELJA LETNIKA 1999

Po imenovanju in privoljenju vsakega posameznika za sodelovanje je odbor deloval v naslednjem sestavu:

mag. Milan Žolnir (Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec) - predsednik in člani: mag. Iztok Košir (Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec), Andrej Natek, univ. dipl. oec. (Hmezad Export - Import Žalec), Marko Gomišek, inž. kmet. (Perutnina Ptuj d.d., PC žalec), Marjan Ribič, univ. dipl. inž. agr. (kmet - hmeljar), Irena Friškovec, univ. dipl. inž. agr. (Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec), Davorin Vrhovnik, univ. dipl. inž. agr. (Unihop. d. o.o.), Janez Zver, ing. kmet. (Kmetijski kombinat Ptuj), Šalej Slavko (kmet - hmeljar) in Joško Livk, univ. dipl. inž. agr. (tajnik Hmeljne komisije).

Vabilu na vzorčernje, ki je potekalo 16. 9. 1999 v prostorih Hmezad Export - Import v Žalcu, so se odzvali tudi nekateri povabljeni ljudje. Izmed ostalih vabljenih so vzorčenju prisostvovali člani Hmeljne komisije, strokovni sodelavci Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec, pooblaščen ocenjevalci kakovosti hmelja, dr. Martin Pavlovič (Hmeljarsko združenje Slovenije) in posamezni upravniki posestev Perutnine Ptuj, d.d., PC Žalec.

Na začetku vzorčenja so se prisotni seznanili z obsegom pridelave hmelja v letu 1999, z rastnimi razmerami in varstvom hmeljišč v tem letu ter laboratorijskimi ocenami kakovosti hmelja - letnika 1999, izmerjenih na pobranih vzorcih tega letnika.

V nadaljevanju je Odbor za vzorčenje pregledal 187 pobranih vzorcev hmelja in jih razporedil po sortah v kakovostne razrede. Izmed vseh vzorcev je bilo 35 vzorcev savinjskega goldinga, 117 aurore, 25 bobka, 5 celeie in 5 magnuma. Na podlagi strokovne presoje je Odbor uvrstil 51 % vzorcev v I. kakovostni razred, 41 % v II. kakovostni razred in 1 % vzorcev v III. kakovostni razred. 7 % vzorcev je Odbor zaradi prekomerne zdobljenosti izločil.

2.3. ODBOR ZA REŠEVANJE SPOROV

je po imenovanju dne 10. 8. 1999 deloval v sestavu: Janez Luževič, univ. dipl. inž. agr., mag. Andrej Simončič in Irena Friškovec, univ. dipl. inž. agr.. Pri ocenjevanju priglašene hmelja letnika 1999 Odbor ni dobil nobene prijave pridelovalcev hmelja glede nestrinjanja z oceno

in kvaliteto prevzetega hmelja.

2.4. OCENJEVANJE KAKOVOSTI HMELJA

Ocenjevanje kakovosti priglašene hmelja so v tem letu izvajali naslednji ocenjevalci: Silvo Podbregar, Davorin Vrhovnik, Bruno Rednak, Dragica Dernulovec, Vinko Razdevšek, Franc Cilenšek, Jože Koletnik, Vinko Pavlinc in Milenko Rojnik.

Pregledali, vzorčili in ocenili so ves priglašeni hmelj letnika 1998 do 31. 3. 1999 in letnika 1999 do konca decembra 1999 v certificirnicah Hmezad Export - Import v Žalcu, Jošthop v Gotovljah, Hmezad kmetijstvo Žalec v Šempetru in v Unihop v Radljah ob Dravi.

2.5. DELO TAJNIKA

Opravljal je naloge, predpisane s Pravilnikom o kakovosti hmelja (Uradni list RS št. 53/93) in skladno s

Poslovníkom Hmeljne komisije, ter razne tekoče zadeve. Vodil je evidenco o pridelovalcih in pridelavi hmelja. Kontroliral je natančnost izvajanja certificiranja hmelja, od prevzema, dodelave in predelave, tehtanja in označevanja tovorkov. Na podlagi tega je v primeru, da je hmelj izpolnjeval zahtevano kvaliteto in je bil slovenski, izdajal kontrolna potrdila. Sestavljal je razna vabila in zapisnike s sej, Odborov in drugih sestankov ter jih razpošiljal. Poleg tega je pripravljal tudi razna poročila, opravljal ogleds pridelovanja hmelja pri pridelovalcih in kontroliral pridelavo hmelja. Sodeloval je na raznih sestankih hmeljarjev in pri pobiranju vzorcev hmelja na terenu.

Joško Livk

OBVESTILO HMELJNE KOMISIJE

Hmeljna komisija je na svoji 5. redni seji, ki jo je imela 10. 8. 1999, sprejela naslednje sklepe:

1. Naročnik certificiranja hmelja je lahko samo lastnik certificirnega mesta, ki je hkrati tudi plačnik certificiranja za hmelj, prevzet pri njem.
2. Hmeljar, ki da svoje hmeljske površine v najem drugemu hmeljarju, mora obvezno te površine v svoji prijavi odjaviti, da jih lahko prijavi hmeljar, ki bo ta hmelj v tem letu obdeloval! Navedeno morata hmeljarja dokumentirati pri Hmeljni komisiji s pogodbo in lastnoročnim podpisom!

Poleg teh navedenih sklepov pa vas Hmeljna komisija seznanja tudi o spremembah oziroma dopolnitvah pri PRIJAVI pridelave hmelja letnika 2000.

PRIJAVA pridelave hmelja v letu 2000 bo poleg osnovnega obrazca še vsebovala dodatni obrazec z nazivom PRIJAVA POVRŠIN ZA HMELJIŠČA. Ta obrazec bo moral obvezno izpolniti vsak hmeljar, saj bo tudi pogoj za pridobitev kompenzacijskega plačila za hmeljišča!

Navodila za izpolnjevanje obrazca PRIJAVA POVRŠIN ZA HMELJIŠČA so naslednja:

Na vrhu vpišete **ime, priimek, šifro hmeljarja ter MID kmetijskega gospodarstva** (natisnjena na obrazcu PRIJAVA pridelave hmelja v letu 2000). **Osební podatki morajo biti IDENTIČNI s podatki, ki jih pošiljate napisane na ROZA OBRAZCU - PODATKI O KMETIJSKEM GOSPODARSTVU v Ljubljano.**

V primeru da sta imela do sedaj PRIJAVO o pridelavi hmelja dva člana ene kmetije, je potrebno sedaj to spremeniti tako, da bo le ta naslovljena samo na tistega hmeljarja, na katerega se glasi MID kmetijskega

gospodarstva. V nasprotnem primeru hmeljarji brez svojega MID-a ne boste udeleženi pri kompenzacijskih plačilih za hmeljišča!

Pod **1. zap. štev.** (zaporedna številka hmeljišča) in **2. Domače ime hmeljišča** prepišite po istem vrstnem redu zaporedne številke in domača imena hmeljišč, kot jih imate napisane v PRIJAVI o pridelavi hmelja v letu 2000, in sicer pod D) obseg pridelave, (vendar pazite, da naslednje hmeljišče (domači ime) z zaporedno številko vpišete šele takrat, ko boste vpisali vse parcelne številke, ki se nahajajo na predhodno navedenem hmeljišču!);

K.O. - katastrska občina - tu vpišete pod **3. šifro** in pod **4. ime** katastrske občine, v kateri se posamezno hmeljišče nahaja;

5. S / Z: stavbno zemljišče označite S, kmetijsko pa Z; podatek prepišite iz katastra, kjer je stavbno zemljišče označeno z*;

Pod **6. Številka parcele** vpišete vse parcelne številke posameznega hmeljišča, pod **7. Poddeliika** vpišete številko, ki se v parcelni številki nahaja za znakom /.

Primer vpisa:

	Številka parcele	Poddeliika
Parcelna št. brez poddeliilke	312 /	
Parcelna št. s poddeliilko	312 /	2

Pod **8. Površino parcele, na kateri je hmelj**, vpišete pod **ha** - hektarje in pod **a** - are posamezne parcele; če hmeljišče leži na celi parceli, vpišete celotno površino parcele, izpisano iz katastra, drugače ocenite delež in vpišete dejansko površino vašega hmeljišča znotraj te parcele. Ko zaključujete posamezno hmeljišče, naredite v svoji vrsti seštevek površin vseh delov parcel, ki

AGROTEHNIČNI UKREPI V NASADIH HMELJA V APRILU IN MAJU

1. REZ HMELJA

Z rezjo uravnavavamo dinamiko rasti in razvoj hmelja. Torej posredno že z rezjo vplivamo na količino in kakovost pridelka.

Pri strojni rezi je zelo pomembna priprava rezalnika. Diski naj bodo natančno in kvalitetno nabrušeni. Ostri rezalni diski omogočajo gladko rez, brez cefranja, trganja ali celo izpuljenja korenika. Lastnik matičnega nasada pa nikakor ne sme pozabiti tudi na razkuževanje rezalnikov.

Delovna hitrost pri rezi naj bo od 2,5 do 4 km/h. Odvisna je od vrste in vlažnosti tal ter poravnosti hmeljišča.

Globina rezi je 2 - 3 cm nad glavo štora.

Pričetek rezi je pogojen z razmerami v okolju in lastnostmi hmeljnega kultivarja.

Iz tabele so razvidni priporočeni roki rezi za posamezne kultivarje. Priporočljivo je, da se v praksi teh rokov držimo in ne prehitavamo z rezjo !

Tabela1: Priporočeni roki rezi

Kultivar	Datum
AURORA	25. marec - 05. april
BLISK	25. marec - 10. april
BOBEK	01. april - 10. april
ATLAS	01. april - 10. april
CELEIA	01. april - 10. april
CERERA	01. april - 10. april
CEKIN	01. april - 10. april
CICERO	01. april - 10. april
BUKET	05. april - 15. april
SAV. GOLDING	05. april - 15. april

2. NAPELJAVA VODIL

Ker je hmelj ovijalka, mu v ustaljeni tehnologiji pridelave postavimo oporo. V Sloveniji je za oporo v uporabi polipropilenska vrvica.

Na izbiro imamo različne tipe polipropilenske vrvice. Priporočila za izbiro primerne vrvice so še vedno enaka, čeprav so se v zadnjih letih zanemarila in se hmeljarji v večini odločajo le za nakup vrvice tipa 1200, ki pa je primeren za srednje bujne nasade. Za zelo bujne kultivarje in robne vrste, še posebno na izpostavljenih legah, pa priporočamo uporabo vrvice tipa 1000 oziroma celo tipa 800 za robne vrste zelo bujnih kultivarjev. V prvoletnih šibkih nasadih pa lahko napeljemo vrvico tipa 1500.

Število vodil na površino oziroma sadilno mesto je odvisno od gostote sajenja, bujnosti kultivarja, starosti

Foto: M. Veronek

Za fino odoravanje morajo biti hmeljišča predhodno temeljito prebrana, da so vrste dobro vidne.

nasada ter rodovitnosti zemlje. Pri bujnih kultivarjih (npr. C-kultivarji), ki so pri medvrstni razdalji 2,4 m v vrsti sajeni na razdaljo 1,1 m in manj, napeljimo le 1 vodilo na sadilno mesto (Majer, 1997). Izkušnje preteklih let kažejo, da je pri kultivarju Bobku smiselno napeljati okoli 4200 vodil/ha.

Vodila naj bodo napeljana rahlo poševno. Vrh vodila naj bo pomaknjen za eno sadilno mesto naprej, pri dveh vodilih na sadilno mesto pa obesimo vodila tako, da vsako vodilo obesimo na svojo nosilno žico (eno naprej in eno nazaj od sadilnega mesta).

Vrvice ne smemo fiksirati oziroma zapičiti v štor. Priporočljivo je, da vrvico zapičimo 5 - 10 cm od štora na nasprotno stran, od koder pihajo vetrovi. Zapičena vrvica naj bo primerno napeta, da ne bo problemov pri nadaljnji obdelavi (lahko se zatakne za traktor ali priključek).

3. PREDČIŠČENJE HMELJA

Pri predhodnem čiščenju hmeljnih rastlin odstranimo odvečne poganjke, ki se razraščajo izven osrednjega dela korenike. S tem ukrepom pospešimo kasnejše zamudno navijanje ter preprečimo izčrpanje korenike z odvečnimi poganjki.

Predčiščenje opravimo ročno ali strojno, ko so poganjki dolgi 15 - 30 cm.

Ročno predčiščenje opravimo z ostrimi motikami. Z njimi obsekamo poganjke okoli korenike, pustimo le poganjke na sredini v premeru 10 - 15 cm.

Strojno predčiščenje lahko opravimo z bočnimi ali zadenjskimi diski, ki so združeni s kultivatorjem. Bolje je, da se odločimo za uporabo bočnih diskov, ker lahko zaradi boljšega pregleda delo bolj natančno opravite. Disk naj bo dobro nabrušen in pravilno nastavljen. Obrnjen naj bo za 45° navznoter in rahlo nagnjen, da se ne zapenja za vrvico. Pazimo, da disk ne potegne pregloboko. Dobro

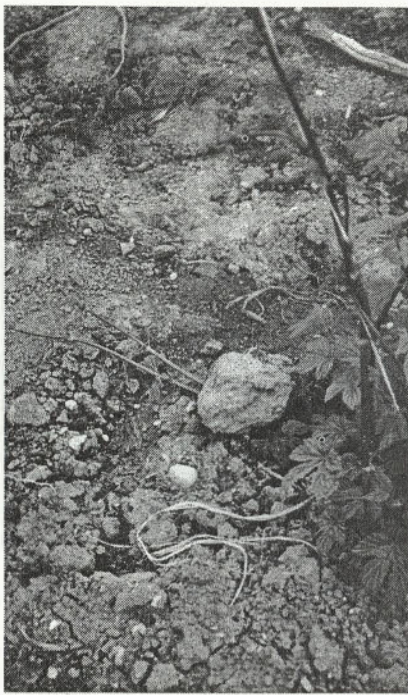

Foto: M. Veronek

Rezervni poganjki pridejo lahko prav. Če jih napeljemo na vodilo, običajno tam tudi ostanejo in v prevelikem številu.

naj poreže le poganjke ob straneh, na sredini pa pustite poganjke približno v širini 15 cm. Ukrep zahteva veliko natančnost, zato naj bo hitrost 3 - 5 km/h.

4. PRVO ČIŠČENJE IN NAPELJAVA POGANJKOV

Hmeljne poganjke napeljemo na vodilo, ko so dolgi okoli 50 cm. Napeljavo poganjkov opravimo natančno in vestno. Ne napeljujemo več kot tri trte na vodilo, pri manj bujnih kultivarjih pa štiri trte. Pustimo rezervni poganjek. Izberemo izenačene poganjke, srednje velikosti. Poganjki naj bodo iz sredine, ker jih drugače lahko pri obdelavi potrgamo. Temeljito odstranimo roparske in odvečne poganjke. Poganjke navijajmo na vodilo v smeri urinega kazalca.

Če je le mogoče, ne navijamo poganjkov v mrzlem in deževnem vremenu, ker je večja možnost lomljenja vrhov.

5. DRUGA NAPELJAVA POGANJKOV

Drugo napeljavo in čiščenje poganjkov opravimo 10 - 14 dni po prvem čiščenju in prvi napeljavi poganjkov. V tem obdobju je pomembno, da očistimo vse na novo pognale poganjke in kuštravce ter popravimo odvite vrhove. Kjer je potrebno, napeljimo rezervni poganjek, sicer ga odstranimo.

Irena Friškovec

ŠTIRJE VOGALI NAŠIH HMELJSKIH ŽIČNIC

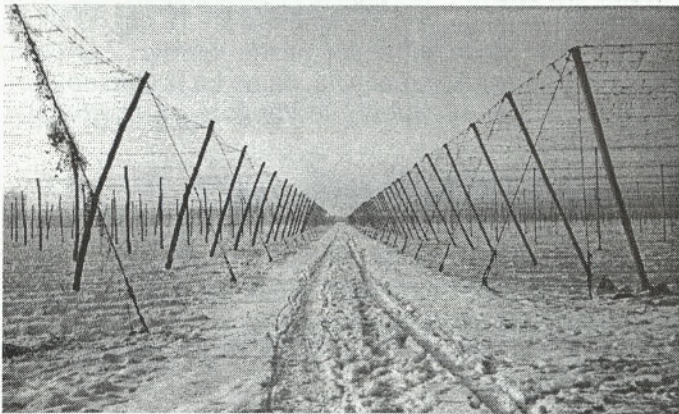

Foto: M. Veronek

Dolga in dokaj ostra zima je onemogočala predvsem popravila žičnic. Ko se bo delo odprlo, se bo verjetno marsikaj dobrega opustilo.

Za naše hmeljske žičnice lahko rečemo, da so zasnovane tako, da je njihova stabilnost v preveliki meri odvisna od trdnosti in stabilnosti vogalov. Nekako tako kot pravi ljudski rek, da pri hiši podpira ženska tri vogale, moški pa enega in če ta eden popusti, se hiša podre. Zaradi te konstrukcijske pomanjkljivosti je potrebno žičnicam in vzdrževanju le teh posvečati še toliko več pozornosti. Posebna pozornost pa naj velja čelu žičnice in vogalom – najbolj kritičnim in odločilnim točkam ogrodja.

Praviloma bi morali žičnice graditi in popravljati v jeseni in prek zime, da bi bile nared že pred začetkom opravi v nasadih. Koristno je, da je za izravnavanje sil v konstrukciji in prilaganje terenu in naravnega spoja sider z zemljo na razpolago nekoliko daljše obdobje do obremenitve.

Do porušitve žičnic pride največkrat zaradi slabih sider v zemlji, zaradi slabih sidrskih vezi na vogalih in čelu žičnice. Zelo nevarna za porušitev žičnice je tudi slaba čelna prečna nosilna žična vrv, na katero so privezane vzdolžne nosilne žice – tekači. Stabilnost betonske žičnice lahko v večji meri ogrožajo tudi tekači, posebno če se jih pretrga več hkrati. To spravi žičnico iz vertikale v vzdolžni smeri, vzdolžne povezovalne žične vrvi pa ne vzdržijo niti bremena praznega ogrodja. Na to je treba biti pozoren pri morebitni zamenjavi tekačev in jih menjavati posamezno ali kvečjemu par naenkrat, odvisno tudi od stanja in jakosti vzdolžnih povezovalnih vrvi, ki preprečujejo raztrganje žičnice, če je ta brez tekačev. Prvotne žičnice so imele še tanko žično vrv - 7 X ø 2,5 mm, ki je preslaba.

Potreba po zamenjavi sider se lahko pojavi že po desetih letih. Ko popusti eno, je znak, da so bolj ali manj dotrajala tudi druga. Enako velja tudi za druge elemente žičnice. Prednost dajemo vogalom in čelu žičnice. Zelo nezanesljiva so sidra iz žičnih vrvi v zemlji, ki jih je

potrebno čimprej zamenjati z jeklenimi palicami. Žične vrvi 7 X ϕ 2,5 mm niso primerne niti za manjše žičnice. Kjer so vgrajene, lahko računate na defekte, če jih ne boste menjali že prej.

Pri menjavi sider je treba sidra vedno zatlačiti v zemljo, in sicer po plasteh debeline 30 cm po vsej globini. Sidro, ki pod obremenitvijo leze iz zemlje, je slaba tolažba, saj se breme prenaša na druge elemente in do porušitve običajno ni daleč.

Spoji žičnih vrvi pri normalni obremenitvi redkeje popustijo. Spojke z jeklenimi prečkami so manj primerne, ker drsijo. Zato je nujno spoje ali zaključke žičnih vrvi izvesti z večjim številom sponk in zavihkom žične vrvi.

Za stabilnost žičnice so seveda pomembni tudi močni stebri, predvsem na čelu oziroma celotnem obođu žičnice. Sredinski stebri morajo biti v navpični legi. Če niso, jih je potrebno postopoma in posamezno poravnati s potegovanjem, da ne bi preobremenili žičnih vrvi. **Tudi žičnica je toliko varna, kolikor je varen njen najšibkejši del.**

Pri popravilu ali urejanju žičnice pa bi storili največjo in nevarno napako, če bi žičnico prekomerno napeli in

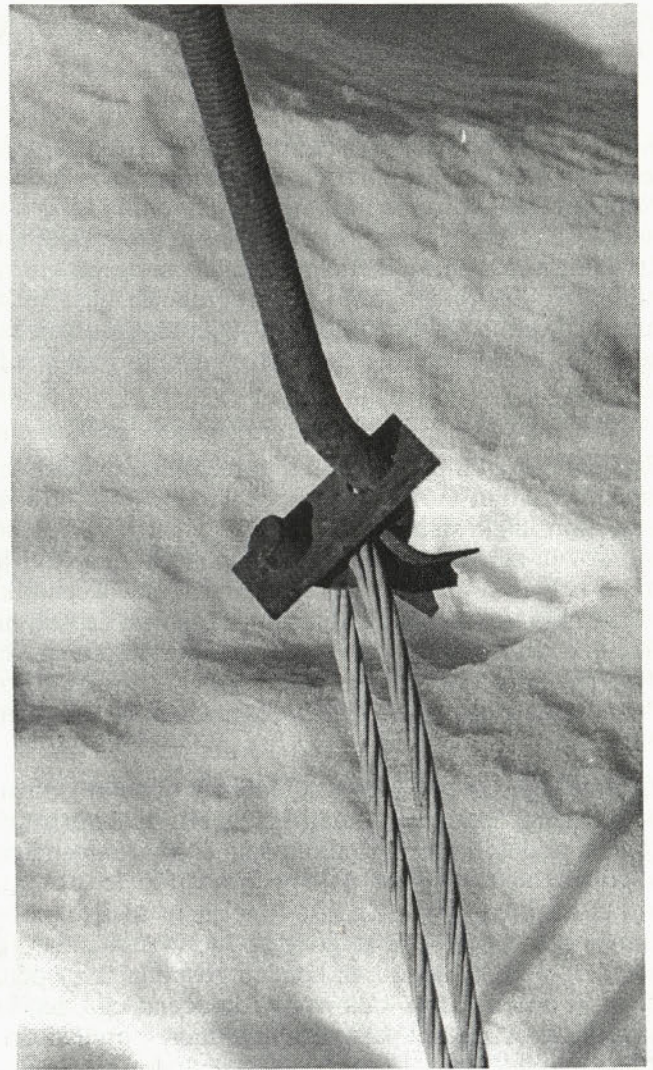

Foto: M. Veronek

Žična vrv za sidra v zemlji ne traja dolgo.

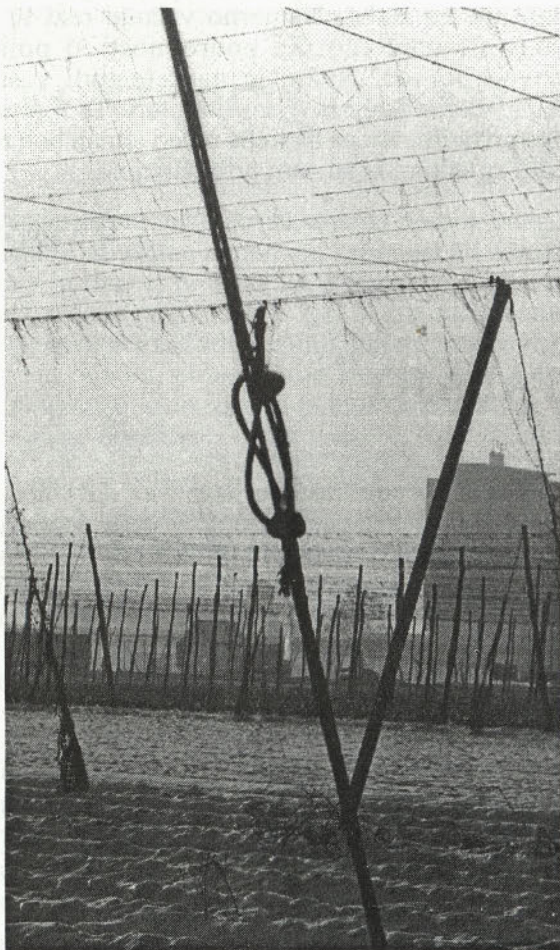

Foto: M. Veronek

Spoj osmica pri sidrih je že zakoreninjen, ostali spoji pa naj bodo izvedeni vedno z zavihkom. Sponke z aluminijasto prečko so primernejše.

zmanjšali povese žične mreže, saj bi s tem vnesli v konstrukcijo dodatne napetosti. Če bi npr. zmanjšali povese za polovico, bi se obremenitev elementov žičnice podvojila. Zaradi premajhnih povosov so se podrle že tudi nove žičnice. Kar je preveč, pač ni dobro, tudi pri žičnicah.

Dež in veter imata v času dozorevanja hmelja velik vpliv na obremenitev in stabilnost žičnic. V času po cvetenju hmelja se obremenitev žičnic zaradi vetra in omočenosti rastlin podvoji. Za porušitev so nevarnosti še večje, če piha veter v sunkih in izmenično iz različnih smeri. Stalni pregledi žičnic v času dozorevanja hmelja, posebno ob nevihtah, lahko preprečijo najhujše. Samo pregledi in ugotavljanje oziroma odkrivanje napak pa ni dovolj. Na zalogi mora biti nekaj materiala in že izgotovljenih sider, drogov sidrnih vezi, spojk in drugega, pripravljeno pa tudi potrebno orodje, da lahko hitro ukrepamo. Takojšnje odpravljanje napak je obdržalo pokonci do obiranja že marsikatero odpisano žičnico.

M. Veronek

REZ HMELJA DA, PA TUDI ODREŽE

Rez hmelja je pri nas dobro razjasnjena, le ne spoštujemo je dovolj. Pogosto je opravljena površno in nestrokovno. Nepopravljiva škoda pa nastane pri pregloboki rezi, ki v najslabšem primeru uniči nasad. V letih, ko je zemlja v času rezi mokra, in so tla razmočena in preveč mokra za obdelavo, čas pa priganja, je pregloboko obrezanih hmeljišč veliko več kot običajno, so pa tudi primeri, ko se skuša s poglobljeno rezjo nasade pomladiti. Toda hmelj ni jablana. Če bi jablano tako pomladili, da bi ji na deblu odžagali krošnjo, bi bil uspeh – učinek podoben.

Rez hmelja je za pridelek tako pomembna, da je ne bi smeli opravljati brez strokovnega nadzora, na hitro in površno. Učinki slabo opravljene rezi v lanskem letu, so bili dovolj zgovorni. Pri rezi v neugodnih razmerah je treba nekoliko drugače streči tudi strojem. Rezalniki morajo biti vedno ostro nabrušeni, za mokra tla bolj na fino in na daljšo ostrino, ter postavljeni bolj na peto, torej bolj položno, za suhe razmere pa ravno obratno. Poznavanje razmer je za dober učinek pomembno in potrebno.

Za hmeljarje, ki bodo letos pridobili v obdelavo nova, bolj ali manj nepoznana hmeljišča, bi bilo zelo koristno, če bi si pridobili pred začetkom dela čimveč informacij o dosedanjem načinu oskrbe hmeljišč in poteku posameznih opravil. Za rez hmelja je to vsekakor pomembno, saj je od tega ukrepa odvisen tudi nadaljnji potek opravil, ki sledijo, in končno gospodarski uspeh. Za rez je dobro vedeti, kako vpliva določena lega nasada na rast, starost nasada, stanje tal in rodnost v preteklosti, morebitne posebnosti, kot na primer vrstni red in čas rezi, pojav bolezní in škodljivcev ter podobno. Če teh podatkov ne bo mogoče pridobiti, se bo treba nasloniti

na lastna opazovanja in ugotovitve in poiskati strokovno pomoč. Ni pa rečeno, da je bilo dosedanje delo popolnoma pravilno in da bi novim gospodarjem v celoti ustrezalo. Pridobljena hmeljišča bodo zaradi različne oskrbe najbrž drugačna od vaših. Kar zadeva rez, so bila morda višje obrezana. Poglobljanje rezi bi bilo škodljivo, zato se raje prilagodite zatečenemu stanju.

Pri izvajanju rezi se zaradi različnosti v vsakem nasadu posebej potrudite. Pri roki imejte vedno motiko in oster hmeljski nož, na začetku pa še pomoč, ki se na rez spozna, da vam pomaga nastaviti ustrezen naklon rezalnika in pravilno oziroma optimalno globino rezi. Pri pregloboki rezi je na obrezlinah dve ali večletni stari les in se le te držijo bolj skupaj. Preveliko poglobljanje rezi pod nivo prejšnjega leta, četudi še rez ne zadeva v glave štorov, je tudi škodljivo. Večje rane, ki pri tem nastajajo, slabijo nasad, lahko pa pomenijo začetek propadanja. Šibke nasade lahko z rezjo tudi okrepimo, vendar ne tako, da bi jih obrezovali bolj visoko, ampak tako, da jih v predvidenem času za sorto obrežemo med prvimi. Višje ležeči štori so neizbežna posledica daljšega trajanja nasada, kar sicer nekoliko moti pri oskrbi, za našo presojo tudi ni lepo, za pridelek pa sodeč po stanju v drugih deželah niti ne slabo. Namerno višanje rezi bi bilo vsekakor nespametno. Za podrobnosti si poiščite strokovno pomoč. Nekaj je najdene tudi v starih »Hmeljarjih« in drugi tovrstni literaturi. Tudi temu se bo treba privaditi, vse pa bo treba začeti jemati bolj resno in slediti zgledom, ki se nam približujejo.

M. VERONEK

KO RASTLINE PADAJO

Foto: M. Veronek

Na robove močnejša vodila. Pri napeljavi vodil bodite pozorni na pravilnost vozla oz. privezovanja vodil na nosilno žico. Lani je bilo zaradi pomanjkljivosti precej škode.

V hmeljiščih začnejo rastline padati na tla običajno v drugi polovici vegetacije oziroma v času dozorevanja hmelja, ko se začne teža rastlin približevati maksimalni. To se dogaja le v primerih, ko so bile v tehnologiji zagrešene kakšne napake ali pa zaradi izrednih vremenskih pojavov, zaradi katerih pride do preobremenitve vodil. V povprečnih razmerah in ob predpogoju, da so bila vodila pravilno in ustrezno pričakovane pridelku dovolj močna in dobre kakovosti, na tla ne pade več kot nekaj deset rastlin, okrog 0,3 %. Zaradi vremenskih pojavov so najbolj na udaru robne rastline. Za napeljavo teh je priporočljivo uporabiti za razred močnejša vodila.

Jakost vodil je koristno ugotoviti že pred uporabo. Ta je običajno dana v atestih proizvajalca. Na osnovi podatkov o kakovosti izbira primerne vrvice za vodila ni težka, le pretirano varčevanje je lahko v škodo.

Hmeljarji, ki bodo letos pridobili v obdelavo nova hmeljišča, bodo morali o izbiri vrvice za vodila malo

bolj premisliti in upoštevati dejstvo, da jim rodnost pridobljenih nasadov najbrž ni dobro znana. Ob pomanjkanju delovne sile na kmetijah bi postalo večje število rastlin na tleh lahko zelo zoprno. S tega vidika in škode, ki pri tem nastane, je smiselno izbrati prej močno kot šibkejšo vrstico.

Hmeljarjem, ki bodo pridobili nova hmeljišča, se bo tudi obseg dela zelo povečal, nekaterim tudi za nekajkrat. Ti morajo še posebej paziti, da si ne bodo nakopali nepotrebne in nekoristne dela. Zato je o obsegu dela potrebno misliti tudi pri napeljavi vodil in se zavedati, da z velikim številom vodil ne dosežemo tudi velikega ali večjega pridelka, posebno ne, ker napeljujemo oziroma napeljemo na vodilo preveč poganjkov in puščamo na opori preveč trt. S preveliko gostoto rastlin ustvarimo slabše rastle razmere in pridelamo manj kot bi lahko. Zaradi večje zasenčenosti v nasadu, rastline spodaj ogolijo. Pridetek se skoncentrira v vrhu, kjer je tudi najbolj izpostavljen neugodnim vremenskim razmeram in ga je tudi težje obvarovati pred boleznimi in škodljivci. Hmelj, ki raste v koših, pa je tudi puhel, svetlejša barve, vsebuje manj alfa kislin, je lažji, bolj občutljiv na mehanska tretiranja, se slabše obira in z večjimi izgubami. Navsezadnje ni nepomembno, da manjše število vodil na enoto površine vzame manj dela in materiala tudi pri napeljavi poganjkov, in oskrbi skozi vso vegetacijsko dobo in posebej se to pozna pri obiranju.

Na osnovi lastnih izkušenj in opazovanj ocenjujem, da je za večino naših pridelovalnih razmer 7000 vodil na hektar več kot dovolj, za močne nasade in bujne sorte pa je že preveč. Pri 120 - centimetrski razdalji med vodili na nosilni žici, se približamo številu 7000 vodil na hektar in dosežemo kvadratično razporeditev rastlin, ki velja za najugodnejšo. Večje število vodil na hektar je bilo aktualno v času, ko je bilo dovolj poceni delovne sile in se je ob precizni napeljavi določenega števila poganjkov na hektar pridelalo nekaj več in pridobilo več deviz, po katerih je bilo povpraševanje zelo veliko.

Pri napeljavi vodil moramo biti pozorni na način vezave vodil na nosilno žico. Delavci, ki vodila privezujejo, to delo zelo radi samovoljno poenostavijo. Da bi lažje delali in dosegli večjo stabilnost, začnejo vodila privezovati na nedovoljen način in s poenostavljenim navadnim vozlom, ki se rad odveže, če se pa ne, pa oslabi vodilo za ca 30 %. Teža rastline vrstico v vozlu enostavno prestriže. V lanskem letu je tudi zaradi napačne vezave vodil popadalo na tla nekaj vodil, nekaj pa tudi na račun slabe kakovosti vodil. Napeljavo vodil kontrolirajte od začetka pa dokler ni delo končano, posebno še, če delo opravlja najeta delovna sila, da ne bodo rastline padale na tla, ko si to najmanj želite.

M. VERONEK

KONZORCIJ ZA NAMAKANJE SAVINJSKE DOLINE JE NUJNOST

Naj vas ne zmoti nekoliko zamotana beseda konzorcij, ki izhaja iz latinščine in pomeni skupnost ali združenje. Podjetja in banke, tudi velike, ustanavljajo konzorcije za izpeljavo tveganih poslov, kjer bi ena sama banka ali podjetje ne uspelo. Z združenimi močmi, pod vodstvom vodilnega odbora, pa uskladijo interese, usmerijo vse svoje aktivnosti, sposobnosti in moči k skupnemu cilju, dokler ga ne dosežejo.

Tudi hmeljarji znamo združiti svoje moči in interese, kadar je to potrebno, kar smo nedavno dokazali s konzorcijem za nakup Hmezad Kmetijstva. S tem prispevkom želim opozoriti na nujnost ustanovitve konzorcija za namakanje, ki je po mojem mnenju porok za nemoteno in optimalno izrabo obstoječih namakalnih sistemov. Že v preteklih letih je bilo v sušnih časih veliko hude krvi, ko smo želeli hmeljarji namakati hkrati, a je bilo namakanje omogočeno le določenim (največkrat prvim) v namakalnem sistemu.

Na žalost je kapaciteta namakalnih sistemov omejena, zato je možno delovanje omejenega števila rolatov na namakalnem sistemu. Čeprav je bila do sedaj večina namakalnih sistemov v upravljanju največjega pridelovalca hmelja t.j. Hmezad Kmetijstva, so se mnogi manjši pridelovalci čutili prikrajšane, ker so bili običajno zadnji v vrsti. Hkrati je potrebno povedati, da so se velikokrat tudi sami odločali za kasnejše namakanje. Kakorkoli že, že v tedanjih časih se je kazala potreba po

bolj urejenem sistemu upravljanja in vzdrževanja namakalnih sistemov. Sam sem dobil občutek, da je tedaj, ko je bilo potrebno popravljati in vzdrževati namakalni sistem, logično, da so stroški breme upravljalca, ko pa je bilo potrebno namakati, je bil sistem "naš".

Pred dvema letoma je bila zaradi teh problemov dana iniciativa o ustanovitvi konzorcija za namakanje, kjer bi bili združeni vsi zainteresirani za namakanje hmelja, Inštitut za hmeljarstvo kot strokovna organizacija, ter podjetja, ki bi imela interes za vzdrževanje namakalnih sistemov. Te aktivnosti je tedaj vodila še skupna občina Žalec oziroma njen odbor za kmetijstvo. Čeprav so bile že tedaj zrele razmere za ustanovitev takšne organizacije, je zaradi delitve občine Žalec na manjše občine iniciativa zamrla.

Dejstvo je, da je Savinjska dolina precej zamudila, ker takšne organizacije ni imela, saj zaradi tega nismo bili sposobni pridobiti določenih državnih sredstev, ki so bila na razpolago za področje namakanja. Nekoč smo bili med redkimi, ki smo z organizirano izgradnjo namakalnega sistema upravičili vlaganja države v namakanje, z določeno neaktivnostjo v zadnjih letih pa so nas mnogi prehiteli. Kot primer navajam ustanovitev podravskega konzorcija za namakanje, ki je uspel s svojo dejavnostjo usmeriti veliko državnih sredstev na območje Podravja. Menim pa, da je mogoče še veliko nadomestiti, če se resno lotimo dela in že sedaj pričnemo z

ustanovitvijo te organizacije. Ne čakajmo, da se na lastnih napakah prepričamo čez leto ali dve, da brez takšne organizacije ni mogoče izpeljati namakanja hmelja.

Ob stečaju oziroma nakupu Hmezad Kmetijstva so se v delitveni bilanci znašli tudi namakalni sistemi. Če nam bo uspelo razdeliti strojno opremo, ki je bila v lasti Hmezad Kmetijstva, čeprav obstaja bojazen, da je apetit vseh usmerjen predvsem v najbolj kakovosten del strojnega parka, pa ostaja dejstvo, da namakalnega sistema ni mogoče razdeliti. Črpališče in primarni vod so enovit sistem. Obstoječe stanje kaže, da je na določenem območju črpališča nekaj večjih lastnikov. Recimo, da je v okviru črpališča 160 ha površin, ki jih je mogoče namakati, in 15 lastnikov, potem bi morala biti kapaciteta črpalk in sistema takšna, da bi lahko hkrati delovalo 15 rolomatov. To seveda ni mogoče in je v najboljšem primeru, kadar delujeta dve črpalki, mogoče namakati hkrati le z 10 rolomati. Če niso objektivna merila, ki bodo določala vrstni red namakanja, v naprej določena, bo na takšnem sistemu nemogoče organizirati namakanje. Porajala se bodo vprašanja: kdaj naj bi kdo namakal, kako deliti stroške obratovanja sistema, kaj narediti, če se pokvari črpalka in podobno. Konzorcij bi lahko razrešil ta in druga vprašanja.

Hkrati bi konzorcij lahko organizirano konkuriral za dodelitev državnih sredstev in drugih oblik pomoči na področju namakanja. Menim pa, da je nujno, da konzorcij preseže sedanje občinske meje in se vanj povežemo vsi zainteresirani "namakalci" na območju Savinjske doline, saj je to edini način, da pocenimo delovanje konzorcija oziroma namakanje v Savinjski dolini.

Čeprav se morda zdi, da so problemi z namakanjem v primerjavi s problemi, s katerimi se srečujemo ob zagonu pridelave hmelja v letu 2000, obrobni, pa apeliram na vse zainteresirane hmeljarje, da se skušamo čimprej organizirati in izpeljati ustanovitev konzorcija za namakanje za območje Savinjske doline. Če nam to ne bo uspelo pravočasno, se bojim, da lahko povlečemo "takratko" ob letošnjem namakanju. Narašča namreč tudi verjetnost za daljše sušno obdobje, saj so bile zadnje tri sezone brez daljših sušnih obdobj.

Ne nazadnje bi želel opozoriti, da je ob pospešeni obnovi hmeljišč vredno razmisliti o vpeljavi kapljičnega namakanja kot možnosti za racionalnejšo izrabo vode in

lažjega izpolnjevanja turnusa namakanja hmeljišč. Kaj pomeni uvajanje kapljičnega namakalnega sistema v izpolnjevanje turnusa namakanja, bi želel ilustrirati na naslednjem primeru. Štirje namakalniki oz. rolomati namočijo 100 ha veliko območje v slabih 13 dneh, če namakamo vseh 24 ur na dan. Če namakamo s kapljičnim namakanjem z isto črpalko, namočimo 100 ha v manj kot enem dnevu in dodamo dnevno potrebno količino vode, ki jo hmelj potrebuje v poletnih mesecih. Mislim, da ni odveč poudariti, da je v primeru, ko namakamo z rolomati na lokaciji, kjer smo pričeli namakati po 13 dneh, še večja suša kot pred prvim namakanjem, seveda, če v tem obdobju ni bilo padavin.

GIZ za hmeljarstvo bi lahko bil tisti naslov, ki mora pričeti z aktivnostjo za ustanovitev konzorcija, saj že do sedaj združuje naše interese ob pridelavi hmelja in povezuje hmeljarje Savinjske doline in seveda tudi izven nje. Najmočnejša gonilna sila za uspešno realizacijo ustanovitve konzorcija pa je lasten interes, ki naj bi ga imeli hmeljarji.

Matej Knapič

Foto: M. Veronek

Zelena roža. Če ji ne prilivaš, zarumeni in se kmalu posuši. Očitno je vedno več tistih, ki so prepričani, da namakanje hmeljišč ne pomaga. Posebno nevarna je suša v prvoletnikih.

PRIPRAVIMO ŠKROPILNICE IN PRŠILNIKE ZA NOVO SEZONO

Čas, ko bo treba opraviti prva škropljenja žit proti plevelom in prva tretiranja hmeljišč, torej čas, ko bo treba spet pognati škropilnice in pršilnike, se hitro bliža. Da ne bomo s popravilanjem teh naprav izgubljali dragocenih in redkih za uporabo fitofarmaceutskih pripravkov primernih pomladanskih dni, si vzemimo kakšen dan in jih že sedaj pripravimo za delo v prihajajoči sezoni.

Nega naprav za nanos fitofarmaceutskih pripravkov je

še vedno naša šibka točka. Vse premalo se zavedamo, da fitofarmaceutski pripravki vsebujejo snovi, ki so agresivne, včasih celo zelo agresivne za plastiko, gume, kovine in barve. Zato se tudi premalo zavedamo, da moramo po sleherni uporabi škropilnico ali pršilnik izprati že na njivi ali v nasadu, in sicer tako, da ostanke v napravi razredčimo z najmanj desetkratno količino vode in tako razredčene uporabimo kar na njivi ali v nasadu. Če delo nadaljujemo naslednji dan z istimi ali podobnimi

pripravki, takšno čiščenje zadošča, če pa bomo uporabljali drugačne pripravke, moramo uporabiti čistila, ki so navedena na navodilu za uporabo pripravka. Če čistila niso navedena, običajno zadostuje uporaba 2 do 3 odstotne raztopine sode. Po uporabi čistila moramo napravo temeljito izprati še s čisto vodo. Temeljito čiščenje je pomembno predvsem po vsaki uporabi herbicidov. Po končani sezoni moramo seveda opraviti temeljito čiščenje in napravo zaradi nevarnosti zmrzali povsem izprazniti ali pa napolniti z ustreznim sredstvom proti zmrzovanju.

Kljub opisanemu čiščenju pa ostankov fitofarmaceutskih pripravkov ne moremo povsem odstraniti. Na mnogih mestih, ki so brez razstavljanja naprave nedostopna, se sčasoma naberejo sloji ostankov nekaterih pripravkov, ki se jih z izpiranjem ne da odstraniti. Takšni sloji vsebujejo snovi, ki lahko poškodujejo material, na katerem nastajajo. Odstranimo jih lahko le mehanično. Z izpiranjem tudi ne moremo odstraniti nekaterih sestavin fitofarmaceutskih pripravkov, ki se vpijajo v gumijaste in plastične sestavne dele škropilnic in pršilnikov. V času med dvema sezonama, ki lahko traja do osem mesecev, nastane zaradi teh ostankov škropiva korozija na kovinskih delih, plastični deli, kot so tesnila, cevi, membrane in ipd., pa lahko izgubijo svoje lastnosti.

Predvsem, če naprave nismo pripravili za zimo kot je potrebno, jo pred začetkom del pravočasno temeljito preglejmo in odpravimo pomanjkljivosti, ki se jih morda spomnimo še od lani oziroma jih lahko opazimo pri temeljitem pregledu.

Današnje naprave so za popraviljanje in vzdrževanje razmeroma enostavne, ne potrebujemo pa tudi posebnega orodja, zato se bomo morda dela lotili kar sami. Če naprave nismo temeljito očistili že po končanem delu v lanski sezoni, jo najprej seveda temeljito operemo. Šobe in sита očistimo tako, da jih damo v večjo stekleno posodo in nanje nalijemo 30 odstotno solno kislino ali pa tudi kar kis za vlaganje. Pomagamo si lahko tudi z enim od ostrejših sanitarnih čistil, ki ga uporabimo v skladu z navodilom. Po nekaj urah pri mešanju opazimo, da začne nesnaga odpadati in se nabirati na dnu posode. Sita in šobe vzamemo iz raztopine in izperemo z vodo. Nesnago, ki je na ta način še nismo odstranili, odstranimo s plastično krtačko. Pri delu z omenjenimi čistilnimi sredstvi upoštevamo pravila varnega dela z jedkimi snovmi.

Ko je naprava temeljito očiščena, se lotimo pregleda in popravil. Očitne okvare bomo odpravili brez zagona naprave. Sem sodijo popravila škropilne armature, barvanje, menjava tesnil, poškodovanih cevi, skratka zamenjava očitno izrabljenih ali poškodovanih delov. Če se bomo teh del lotili pravočasno, bomo lahko tudi pravočasno nabavili rezervne dele, kar glede na raznovrstnost tipov škropilnic in pršilnikov ni vedno enostavno. Na nakup rezervnih delov vzamemo s seboj knjižico o napravi, ki smo jo prejeli ob nakupu, če pa te nimamo, si zapišemo podatke, ki so zapisani na napravi oziroma na črpalki.

Ko odpravimo znane in vidne okvare, opravimo pregled med obratovanjem naprave. Tlak naravnamo tako, da je

nekaj večji od tlaka, s katerim običajno škropimo ali pršimo. Med tem pregledom preverimo vodotesnost rezervoarja, cevodovodov in črpalke, delovanje regulacijskih naprav (naravnavanje tlaka, tlakomer, zapiranje in odpiranje pretokov na škropilni armaturi oziroma posameznih delih), delovanje mešalnih naprav, delovanje protikapnih mehanizmov in ocenimo enakomernost curkov posameznih šob. Pretoki morajo biti enakomerni. Večje neenakomernosti pretoka opazimo na šobnih curkih, manjše pa spoznamo še po tresenju tlačnega voda. Vzrok neenakomernosti pretoka je v nepravilnem pritisku v membransko hidravličnem amortizerju ali pa v okvari črpalke. Podatek o potrebnem tlaku v hidravlično membranskem amortizerju najdemo v navodilu za obratovanje črpalke. Če je pretok neenakomeren tudi potem, ko vzpostavimo ustrezen tlak v membransko hidravličnem amortizerju, je napaka verjetno v okvari črpalke. Črpalko razstavimo in preverimo obrabljenost ali morebitno okvaro katerega od sestavnih delov. Obrabljene dele po potrebi zamenjamo.

Kakovosten nanos fitofarmaceutskega sredstva je v veliki meri odvisen tudi od šob. Z obrabljenostjo šob se večajo razlike v pretoku posameznih šob v škropilni armaturi oziroma šobnem loku, večja pa se tudi neenakomernost nanosa v delovnih širinah posameznih šob. Večja odstopanja v neenakomernosti nanosa lahko ugotovimo že z ogledom škropilnega oblaka, nekoliko natančneje lahko enakomernost nanosa izmerimo tako, da izmerimo z merilno posodo pretoke posameznih šob, natančno pa le s posebnimi napravami. V zadnjem času je na tržišču več novih vrst šob za razne namene, zato vam svetujemo, da se pred nabavo novih šob posvetujete s strokovnjakom. Med novostmi naj omenimo predvsem tako imenovane turbo šobe, ki se vse bolj uveljavljajo predvsem zato, ker je z njimi mogoče zmanjšati zanašanje škropiva izven posevkov oziroma nasadov. Kapljice, ki nastanejo pri uporabi teh šob, so večje, zato je zanašanje izven posevkov in nasadov manjše. Vsebujejo zračne mehurčke, zaradi katerih se kapljica ob stiku z listno površino razpoči na več majhnih kapljic, to pa izboljšuje razdelitev škropiva na listni površini. Uveljavile so se predvsem pri uporabi herbicidov, prav v zadnjem času pa so razvili tudi vrtinčaste turbo šobe za uporabo v pršilnikih. Prve poizkuse s takšnimi šobami smo opravili tudi na Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo v Žalec. Čeprav je pri uporabi teh šob še nekaj neznank, se hitro uveljavljajo. Priporočajo, da se jih vgradi na spodnjem in zgornjem šobnem mestu (npr. za pršenje sadovnjakov in vinogradov) pa tudi na vsa šobna mesta (npr. za hmeljarstvo v ZRN). Demonstracijo uporabe takšnih šob za pršenje hmeljišč bomo na inštitutu pripravili letos na enem od rednih sestankov hmeljarjev.

Spomnimo vas naj tudi, da Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin (Uradni list RS, št. 82/94) določa, da morajo biti naprave za nanos fitofarmaceutskih sredstev pregledane vsaka 3 leta, če jih uporabljate le zase, če pa škropite tudi drugim, pa vsako leto. Za nespoštovanje določil zakona so predvidene tudi kazni. Po 67. členu zakona se z denarno kaznijo najmanj 100.000 tolarjev za prekršek kaznuje podjetje, druga pravna oseba in posameznik, ki uporablja napravo brez veljavnega znaka

o rednem pregledu. Preglede izvajajo od Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pooblašene organizacije, med katerimi je tudi Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec, ki bo preglede pršilnikov, ne pa tudi škropilnic, izvajal tudi v letu 2000.

Na pregled morate pripeljati naprave temeljito očiščene, brezhibno delujoče naprave (škropilnice ali pršilnike) s pripadajočo opremo, do polovice napolnjene s čisto vodo. Le očiščena naprava preglednikom omogoča varno delo in preprečuje onesnaževanje testirnih mest. Opozarjamo vas, da servis in popravilo naprav nista sestavni del rednega pregleda. Pri pregledu je sicer prisoten mehanik, ki pa odpravi le manjše pomanjkljivosti.

Naprave morajo ustrezati zahtevam, ki so opisane v Pravilniku o pogojih, ki jih morajo izpolnjevati in izvajati nadzorni pooblašeni nadzorni organi za redno pregledovanje naprav za nanašanje fitofarmaceutskih sredstev (Ur. list RS, 12/2000). V 8. členu v točki b) je določeno, da lahko znak (nalepko) o pregledu pridobi pršilnik, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

1. Kontrolne naprave. Vsi merilni in prekinjevalni mehanizmi ter mehanizmi za nastavitve tlaka morajo brezhibno delovati. Nadzorni elementi in ventili morajo biti nameščeni tako, da so dobro vidni in njihovo krmiljenje med vožnjo ni naporno. Merilno območje vgrajenega manometra mora ustrezati namenu uporabe naprave. Manometer mora spadati v razred točnosti 2,5, skladno s standardom SIST EN 837-1, in imeti najmanjši premer ohišja 60 mm. Skala manometra mora imeti v merilnem območju 20 barov vrednosti razdelka 1 bar, v merilnem območju 20 do 40 barov največ 2 bara, nad 40 barov pa vrednost razdelka največ 5 barov. Manometer na napravi lahko odstopa v posameznih območjih v mejah, ki so navedene v posebni tabeli.
2. Cevovodi. Cevi in spoji morajo biti popolnoma tesni. Cevi morajo biti razvrščene tako, da imajo, šobe neoviran in enak dotok škropiva. Cevi in cevne priključke je treba pregledovati glede tesnosti pri največjem delovnem tlaku in ne z nižjim od 25 barov. Iz priključkov cevi ne sme kapljati, cevi ne smejo biti prepognjene ali zožene ter ne smejo biti nameščene v območju šobnega curka.
3. Filtri. V sesalnem in tlačnem cevovodu mora biti najmanj po en filter. Celoten sistem filtrov mora biti tako zgrajen, da je možno filtre očistiti tudi pri polnem rezervoarju, ne da bi izteklo več tekočine, kot je prostornina filtra in dovodne cevi. Filter vgrajen v nosilcu šobe, se ne šteje za filter na tlačnem delu cevovoda. Filterne vložke je treba kontrolirati glede na poškodbe in tesnjenje, biti pa morajo tudi zamenljivi.
4. Šobe. Pretokov in prečne porazdelitve škropiva ni treba preizkusiti, če je pršilnik opremljen s pravilno nameščenimi certificiranimi nerabljenimi šobami. Iz šob ne sme kapljati, kar pomeni, da po večkratnem zapiranju in odpiranju prekinjevalnih mehanizmov pretoka ne sme več kapljati iz šob po 5 sekundah od trenutka, ko pahljača curka šobe ni več vidna. Pršilnik mora biti opremljen s šobami, s katerimi je mogoče

Foto: M. Žolnir

Kakovostne šobe so eden od pogojev uspešnega pršenja.

- nastaviti hektarske odmerke po preglednicah izdelovalca. Če so na napravah za varstvo hmeljnikov nameščene različne šobe, morajo biti nameščene simetrično levo in desno. Vsaka šoba istega tipa mora oblikovati enak curek. Pretoki posamičnih šob istega tipa ne smejo odstopati več kot 10 % od povprečja vseh šob. Omogočena mora biti ponovljiva nastavitvev pretoka, kota in smeri curka ter razdalje med šobami. Omogočeno mora biti vklapljanje in izklapljanje posamezne šobe. Vlečeni pršilniki morajo biti opremljeni z daljinskim vodenjem krmilnih elementov. Odstopanje naprav (predvsem merilnikov pretoka v krmilnih napravah) sme biti največ do 5 % največje vrednosti v merilnem območju. Regulatorji tlaka morajo pri stalni vrtilni frekvenci vzdrževati stalen tlak, pri čemer se mora tlak pri vključitvi in izključitvi pretoka vrniti na prvotno vrednost. Če ima naprava mehanizem za vzdrževanje stalnega odmerka, se pri pregledovanju preskusi. Odstopanje dejanskega odmerka od nastavljenega zaradi odpiranja in zapiranja pretoka na vencu s šobami, delnem zapiranju ali zaradi spremembe vozne hitrosti je lahko 7,5% od hektarskega odmerka pri neprekinjenem delovanju.
5. Puhalo. Pršilniki morajo po konstrukciji in opremljenosti ustrezati tehničnim navodilom. Deli, ki sestavljajo puhalo, ne smejo biti poškodovani, mehansko poškodovani, obrabljeni in morajo obratovati brez tresljajev. Preskusiti je treba funkcionalnost sklopke, prednapetost pogonskega jermena in vodil za zrak. Pri dvo- ali večdelnem pršilnem ustju morata biti omogočeni odpiranje in zapiranje vsakega dela tekočine posebej. Usmerjevalniki zraka morajo biti nastavljeni v različne smeri. Kardanski, verižni pogoni in prenosniki vrtilnih gibanj morajo biti neizrabljeni in brezhibni.
 6. Črpalka. Prostorninski pretok črpalke mora zadostiti imenskim pretokom šob, hidravličnega mešanja in hidravličnih izgub. Pri napravah s hidravličnim mešanjem mora črpalka poleg količin za pretok na šobah zagotoviti še pri rezervoarjih do 1000 litrov 5 %, pri rezervoarjih od 1000 do 2000 4 % in pri rezervoarjih večjih od 2000 litrov 3 % pretoka indicirane prostornine rezervoarja. Večji rezervoarji potrebujejo dodatno črpalko za hidravlično mešanje, kadar vgrajena črpalka ne zagotavlja 3 % indicirane prostornine rezervorja. Nihanje pretoka mora biti

ublaženo in varnostni sistem za nadtlak mora delovati tudi, če se zamašijo filtri ali dodatno nameščeni filtri. Pretok je treba izmeriti pri imenski vrtilni frekvenci priključne gredi traktorja, ki je določena s standardom SIST ISO 5000, in predpisanem tlaku. Odstopanja pretoka črpalke sme znašati največ 15 % od imenskega pretoka črpalke, ki ga navaja izdelovalec v tehnični dokumentaciji. Tlak v hidravličnem blažilniku mora biti tolikšen, kot ga navaja izdelovalec, oziroma tri četrtine delovnega tlaka.

7. Mešalni mehanizem. Že pri polovični vrtilni hitrosti in polnem rezervoarju mora biti mešanje škropiva intenzivno. Mešalni mehanizem mora brezhibno delovati, in upoštevati je treba še zahtevo iz točke 6.
8. Rezervoar. Pokrov rezervoarja ne sme biti poškodovan in mora tesniti. Odprtina za izenačitev tlaka ne sme biti zamašena. Vodostajno kazalo mora omogočati jasno odčitavanje nivoja tekočine. Odprtina za

praznjenje mora biti takšna, da pri praznjenju ne pride do polivanja. Mehanizmi za polnjenje rezervoarja morajo preprečevati odtekanje škropiva v nasprotni smeri sesanja oziroma črpanja. Polnilni mehanizmi morajo biti opremljeni s sitom gostote M-20, posoda in pribor za izplakovanje embalaže pa morata imeti zaščitno mrežo z odprtino velikosti do 2 cm.

Hmeljarji, pripravite pršilnike za letošnje leto tako, da boste pridobili znak o pregledu (nalepko) in tako dokazali svoj odnos do strokovne sodobne uporabe fitofarmaceutskih sredstev ter pravi odnos do okolja.

Vse informacije v zvezi s testiranjem škropilnic in pršilnikov (kdo, kdaj, kje) boste dobili pri vaši Kmetijski svetovalni službi.

Mag. Milan Žolnir

HMELJARSTVO V JUŽNI AFRIKI

Sestanek predsedstva Mednarodnega hmeljarskega združenja (IHGC), ki je bil sestavni del strokovne ekskurzije, je tokrat potekal v mestu George, središču hmeljarstva v Južni Afriki, v času glavne sezone obiranja hmelja, to je v sredini februarja 2000.

JUŽNA AFRIKA NEKOČ IN DANES

Južna Afrika zavzema več kot milijon km² površine na skrajnem jugu Afrike, kjer živi 40 milijonov prebivalcev z gostoto poseljenosti 31 prebivalcev na-km². Od tega je 30,6 milijonov črncev (največ Zulujev), 5 milijonov belcev, 3,4 milijonov mešancev in 1 milijon Azijcev. Večina prebivalcev so bantujska ljudstva. Belci so deloma potomci nizozemskih Burov in britanskih priseljencev. Še vedno je ločen življenjski prostor črncev in belcev

kot posledica apartheidske politike. Uradna jezika sta angleščina in afrikanščina, govorijo pa še 9 jezikov. Je dežela visokega gorovja Drakensberg (Cathkin Peak 3657 m), obširnih planot, globoko zarezanih dolin do ravnin in dveh oceanov: Indijskega in Atlantskega. Podnebje je subtropsko z dolgimi sušnimi obdobji, z različno letno količino padavin od 1400 - 50 mm. Povprečne poletne temperature (januar) so okrog 26°C, pozimi (julij) pa od 5 - 10°C, odvisno od lege. Gozd pokriva samo 4 % površine, v notranjosti prevladuje stepa, ki proti zahodu in severu prehaja v polpuščavo Kalahari in puščavo ob ustju Oranja, na jugu (Rt dobre nade) pa je zimzelena rastlinje.

Prvi Evropejec, ki je pristal ob Rtu dobre nade leta 1486, je bil portugalski pomorščak Diaz, ko je iskal pomorsko

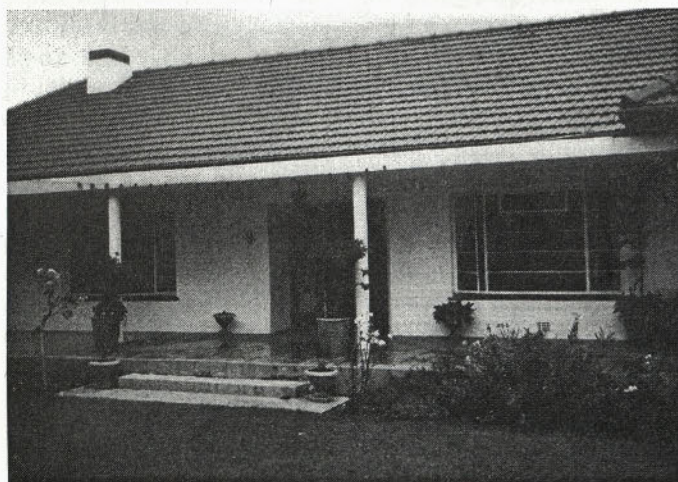

Foto: M. Virant

Tipična hiša belcev.

Foto: M. Virant

Naselje črncev, ki delajo na hmeljiščih.

pot proti Indiji. Leta 1652 so Nizozemci ustanovili naslebinu Cape Town in pregnali črna plemena (Hotentote). Nizozemski priseljenci, imenovani Buri, so bili povečini kmetje, ki so našli dovolj rodovitne zemlje za dobro življenje. Ozemlje je zamikalo tudi Angleži, ki so leta 1795 zavzeli območje Cape in naselili svoje prebivalce. Nizozemski Buri so na severu, kamor so jih potisnili Angleži, ustanovili svoje države. Angleži so Burom priznali neodvisnost, vendar pa je odkritje zlata in diamantov konec 19. stoletja povzročilo bursko vojno. Leta 1910 je nastala Južnoafriška unija, ki je imela status angleškega dominiona. S tem se je začela tudi rasna diskriminacija, ki je trajala vse do 1991. leta, ko je na volitvah zmagala črnska večina.

Južna Afrika je daleč najbolj razvita država v Afriki. Je dežela rudnih bogastev (zlato, diamanti, platina, uran, premog). Tržno usmerjeno kmetijstvo je predvsem v burskih rokah, ki so lastniki velikih farm tudi do 1000 ha. Na njih dela cenena črnska delovna sila in sodobni poljedelski stroji. Glavne kmetijske kulture so sladkorni trs, koruza, pšenica, ječmen, proso, sirek, krompir, bombaž in tobak. Zlasti je zaradi zamika letnih časov izvozno na severno poloblo usmerjeno sadjarstvo in vinogradništvo (103.000 ha).

HMELJARSTVO

Hmelj pridelujejo južno od 35° vzporednika zemljepisne širine, in sicer na dveh območjih. Prvo je George, kjer se hmeljišča raztezajo med Indijskem oceanom in mestom George, ki leži na 600 m nadmorske višine, drugo pa območje Waboomskraal, ki leži nekoliko severneje v pogorju Oteniqua na 800 m nadmorske višine. Podnebje je pretežno mediteransko s sušo poleti, blago zimo in letnimi padavinami do 400 mm, zato namakajo vsa hmeljišča (lastno zajetje vode, sistem oroševanja s cevmi na drogovih žičnice na višini 1 metra od tal). Zaradi kratkega dne morajo hmeljišča dodatno umetno osvetljevati. Za osvetljevanje uporabljajo 1000 W visokotlačne natrijeve svetilke, pritrjene na 18-20 m stebru (običajno po 4 svetilke na enem stebru, ki pokrivajo 4 ha hmeljišča). Dnevno so te svetilke prižgane 4 do 6 ur. Žičnice so visoke 5 m, medvrstna razdalja za kultivar Southern Brewer je 2,5-3,0 m, napeljava V-sistem

Foto: M. Virant

Umetno osvetljena hmeljišča.

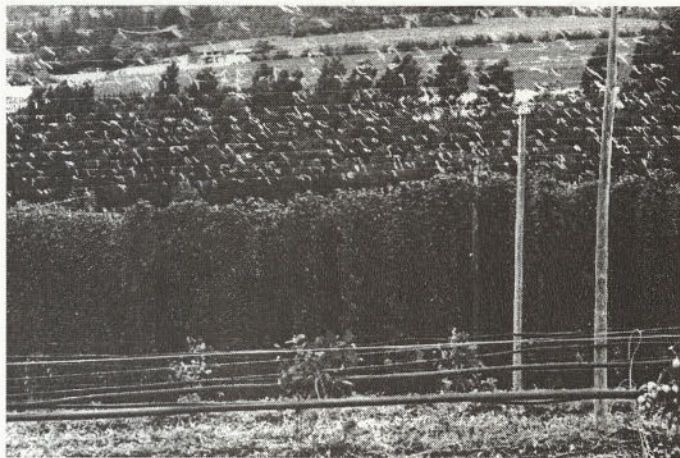

Foto: M. Virant

Nasad hmelja med obiranjem.

do 10000 vodil/ha in največ 2 trti na vodilo. Za kultivar Oteniqua delajo poskuse s 5 m medvrstne razdalje in enim vodilom na sadilno mesto z eno trto, boleznim nimajo, običajno opravijo le dve pršenji proti rdečemu pajku. Vsako leto imajo probleme tudi z gosonicami. Hmelj obirajo s prirejenimi vertikalnimi obralnimi stroji firme Wolf. Primesi imajo največ do 1%. Imajo dva sistema sušilnic in sicer z indirektnim in direktnim sušenjem. Za edinstveni primer v hmeljarstvu ocenjujejo zeleni prevzem hmelja od privatnih pridelovalcev in obračun prevzetega hmelja na 8% vlage. To smo slovenskih hmeljarji v strojnih skupnostih v zadrugah že imeli. Privatni hmeljarji nimajo obralnih strojev in sušilnic, vse to opravlja za njih SAB (South African Breweries) Hop Farm, ki ima ustrezne kapacitete in tako poskrbi za kakovostno obiranje in sušenje, kar je za ohranitev pivovarske vrednosti hmelja zelo pomembno. Hmelj takoj briketirajo in ga skladiščijo v hladilnici.

ZGODOVINA IN RAZVOJ HMELJARSTVA

Pionir južno afriškega hmeljarstva je bil Nizozemec Jan van Riebeeck, sicer prvi komandant naselbine Cape, kjer je že leta 1652 imel poleg sadovnjaka in vinograda tudi vrtni nasad hmelja in to v središču današnjega Cape Towna, na mestu, kjer je danes botanični vrt. Poskusno pridelovanje hmelja so leta 1924 pričeli v George, ko pa sta hmelj prevzeli pivovarni Ohlsson' Cape Brauerei in South African Breweries pa se je pričelo ekonomsko pridelovanje. Leta 1948 so imeli 138 ha s povprečnim pridelkom 900 kg/ha sorte Golden Cluster. Že leta 1957 so kupili prvi obralni stroj Bruff. Pravo katastrofo je povzročil rdeči pajek, ki jim je skoraj uničil sorto Golden Cluster. Pričeli so z lastnim žlahtnjenjem in vzgojili svojo sorto 'Southern Brewer' (križanec Northen Brewer-ja in Fuggle-a). Hmeljišča so bila zasajena še z avstralsko sorto 'Pride of Ringwood'. Z ustanovitvijo South African Breweries Hop Farm leta 1966 se je pričel intenziven razvoj hmeljarstva. V osemdesetih letih so imeli privatni farmerji že 186 ha. Leta 1983 so začeli umetno osvetljevati hmeljišča in s tem povečali pridelek za 50%. Z novim visoko grenčičnim kultivarjem Outeniqua (13% alfa kislin zračno suh), ki ima odlične pridelovalne

in pivovarske lastnosti, dosegajo danes povprečni pridelek 1900 kg/ha. Od tujih sort pridelujejo še Magnum in Nugget. Imajo tudi nekaj aromatičnih kultivarjev in sicer Perla, Hallertauer Tradition in Spalter Select. V naslednjih letih nameravajo povečati površine hmeljišč še za okrog 50 do 100 ha.

Danes pridelujejo hmelj South African Breweries Hop Farm na 158 ha (285 t), kar predstavlja 33 % pridelanega hmelja in 12 hmeljarjev na 322 ha (590 t) ali 67 % celotne pridelave. Skupno so v letu 1999 pridelali 870 t.

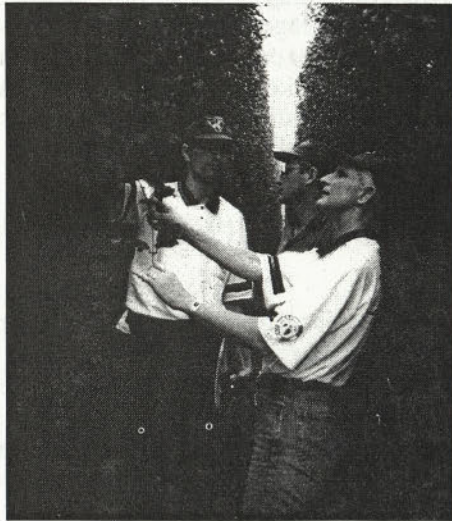

Foto: M. Virant

Z gostiteljem dr. Gavin Linsley - Noakes, tehničnim direktorjem SAB HP, v hmeljskem nasadu Oteniqua.

RAZISKOVALNO DELO

Raziskovalno, razvojno in svetovalno delo opravljajo strokovnjaki na SAB Hop Farm.

Trenutno se najbolj ukvarjajo z reševanjem problemov, kot so: ugotovitev optimalnih medvrstnih razdalj ter gostote napeljave za sorto Outeniquain XJA2/598, bujnost rasti obeh sort. Ugotavljajo optimalne odmerke dušika in kalija za sorto Outeniqua, na obeh sortah pa preizkušajo tudi organska gnojila. Ukvarjajo se z ozonizacijo vode za namakanje. Preskušajo kemična in biološka fitofarmacevtska sredstva. Veliko pozornosti posvečajo tudi raziskovanju skladiščne obstojnosti hmelja v balah in briketih.

Glede na posebne pogoje so osnovni cilji zlahtnjenja: adaptacija na južnoafriško dolžino dneva, prilagajanje na mile zime in nekompletno dormanco, vzgoja sort z visoko vsebnostjo alfa kislin in boljšo aromo, razvoj sort z različnim časom zrelosti in preseganje sedanje kakovosti.

Pri žlatenju upoštevajo predvsem štiri vidike:

agronomski (prilagajanje južnoafriškim vremenskim razmeram, odziv rastlin na umetno osvetlitev, pridelek, biološke lastnosti, primernost za strojno obiranje, odpornost proti boleznim in škodljivcem, odpornost na stres in odzivanje na mikroelemente), kemični (pridelek alfa kislin/ha ter aroma s poudarkom na eteričnih oljih), skladiščni in pivovarski vidik.

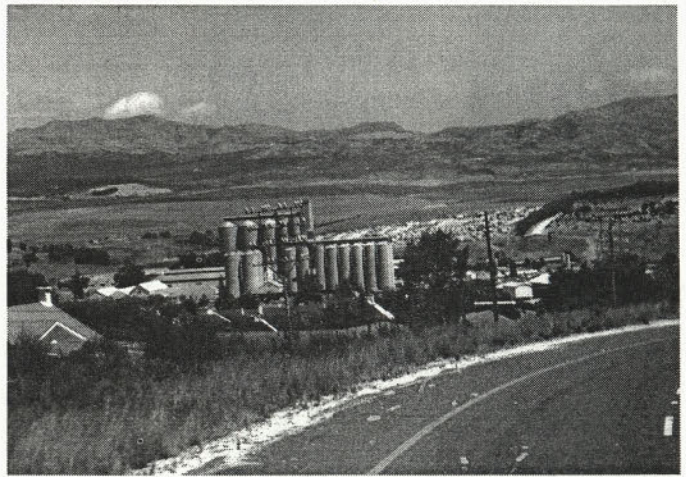

Foto: M. Virant

Sladarna, katere solastnik je JAB.

Foto: M. Virant

Mesto Cape Town.

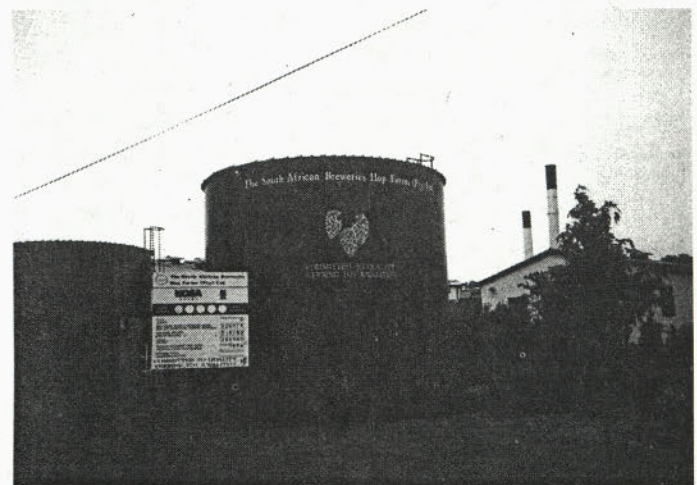

Foto: M. Virant

Sedež SAB Hop Farm v področju George.

Foto: M. Virant
Poskus s 5 m
medvrstno razdaljo
na kultivarju
Oteniqua.

Kriteriji za selekcijo nove sorte so: pridelek, alfa kisline, oblika storžka, čas zrelosti, koreninski sistem, čas trajanja rodnosti nasada, primernost za obiranje, toleranca na veter, kemična sestava in skladiščna obstojnost.

Rezultati žlahtniteljskega dela so sorta Southern Brewer, ki je bil vzgojen iz samooplojenega Fuggla, ter sorta Southern Promise, ki je potomec Southern Brewer in

jugoslovanskega divjega hmelja. Najbolj znana pa je visoko grenična sorta Outenique, križanec našega Atlasa in jugoslovanskega divjega hmelja. V preskušanju pa imajo XJA2/598, ki je križanec Outenique in OF2/26.

SOUTH AFRICAN BREWERIES

SAB je že leta 1895 imela 7 pivovarn in proizvodnjo milijon hl piva. Danes zavzema 5. mesto po velikosti in proizvodnji piva na svetu, s proizvodnjo okrog 60 milijonov hl. V koncernu ima 42 pivovarn, in sicer v 21 državah. Njihova najbolj znana in tudi kakovostna piva so: Castle lager, Lion lager, Black Label in Hansa Pilsner. Je večinski lastnik tudi ene največjih sladarn na svetu. S pridelovalci pivovarskega ječmena imajo tako kot s hmeljarji sklenjene večletne pogodbe. Skratka: v SAB se zavedajo, da je za kakovosten izdelek - pivo potrebno imeti tudi kakovostne surovine.

CAPE OF GOOD HOPE (RT DOBRE NADE)

Kraj kjer je že Diaz pristal, ko je iskal pomorsko pot proti Indiji. Kraj, kjer se spojita v vsej svoji lepoti in silovitosti Indijski in Atlantski ocean, kraj neizmernih naravnih lepot. In ko sem stala na tej najjužnejši točki kopnega, sem v mislih zaželela slovenskim hmeljarjem, da bi letos pridelali in obirali hmelj na vseh površinah. Če je Diaz našel Rt dobre nade, ga bodo z malo strpnosti našli tudi slovenski hmeljarji.

Majda VIRANT

OGRŠČICA NAMESTO NAFTE

Varstvo okolja postaja v sodobnem svetu vse bolj uporabljan termin. Vsakdo pa si pod tem izrazom predstavlja najrazličnejše ukrepe za izboljšanje življenjskega okolja. Nekateri so zadovoljni že s sanacijo črnih odlagališč odpadkov, drugi čiščenjem obrežij rek in potokov, tretji spet s čim drugim. Vendar pa spada pod pojem varstva okolja (ekologijo) celovit pristop k izboljšanju življenjskega okolja, vključno z varstvom zraka in zemlje. S problemom onesnaževanja ozračja se ukvarjajo tako znanstveniki, kot politiki vsega sveta. Spomnimo se samo konference o varovanju okolja v Kyotu ali opozoril v Agendi 2000.

Znanstveniki so izračunali, da na svetu vsako leto izpustimo v ozračje 22 milijard ton CO₂, ki nastane pri izgorevanju fosilnih energetskih virov kot so premog, zemeljski plin in naftni derivati. Kar četrtno tega pa moramo pripisati ljudski udobnosti (hišna kurišča, avtomobili, stroji), ta delež pa vsako leto še narašča. Leta 1999 so v naši delovni organizaciji (Semenarna d.d.) strokovnjaki firme HEID iz Avstrije, postavljali nov selektor za čiščenje in razkuževanje semen. Z njimi smo večkrat razpravljali tudi o problemih varstva zraka, saj

se pri čiščenju semen sprošča tudi veliko prahu, ki ga je treba ujeti, da ne uhaja v okolje. Ob teh pogovorih so nam omenili, da izdelujejo tudi opremo za predelavo oljne ogrščice v plinsko olje za pogon avtomobilov, traktorjev in drugih strojev.

V začetku letošnjega marca smo se odločili, da si tako »oljarno« oglejmo. Manjša skupina agronomov in kmetov smo odšli k omenjeni firmi na Dunaj, kjer so nam njihovi strokovnjaki omogočili temeljit ogled. V Avstriji deluje več takih obratov, mi pa smo si ogledali enega blizu češke meje, severo - zahodno od Dunaja.

Potrebna sredstva za izgradnjo objekta in nabavo opreme je združilo sto štirideset kmetov, naložba pa jih je veljala cca sto osemindeset milijonov SIT. Vsi vlagatelji tudi pridelujejo ogrščico, nekaj pa jo kupujejo od drugih pridelovalcev. Obrat ima kapaciteto 2000 ton olja letno, za kar potrebuje cca 1200 ha površin. Poleg oljarne imajo tudi sušilnico za sušenje semen, ki ne sme imeti več kot 8 % vlage, ko pride v oljarno. V bližnji in daljni okolici imajo tudi potrebne silose za shranjevanje semen.

Več o pridelovanju oljne ogrščice in predelavi semena v olje, bomo pisali v naslednji številki. Zanimivi so tudi ekonomski izračuni, vendar moramo podatke, ki smo jih zbrali še enkrat preveriti, da ne bi tistih, ki jih to zanima, zavajali z napačnimi številkami.

Eno pa je gotovo. Bio pogonsko gorivo je v Avstriji trenutno cenejše kot naftni derivati, seveda tudi na račun dobrega posluha države, ki to dejavnost podpira s sredstvi državnega proračuna. Zelo pomemben je tudi podatek, da kmetu, ki želi na svoji kmetiji uporabljati bio pogonsko gorivo, zadostuje, da za pridelovanje oljne ogrščice nameni 10 % površin svoje kmetije. Prav tako je pomembno tudi, da pri predelavi ni stranskih proizvodov, ki ne bi bili uporabni. Glicerol na primer se uporablja v farmaciji, industriji lakov, živilski industriji itd., oljne pogače pa so odlična beljakovinska krma za živino.

Za zaključek današnjega prispevka pa še nekaj trditev za vaš razmislek.

ALIVESTE DA:

- se v zemlji bio pogonsko gorivo popolnoma razgradi (99,6 %) že v 21 dneh;
- bio olje pri izgorevanju odda komaj toliko CO₂, kot ga rastline, katerih seme porabimo za predelavo porabijo med svojo rastjo;

- s pridelkom enega hektarja oljne ogrščice lahko s tovornjakom prevozimo 20 000 km;
- neka ameriška strokovna študija ugotavlja, da bio pogonsko gorivo ni nič bolj nevarno, kot olje za solato;
- več kot 60 % svetovne proizvodnje nafte je na politično nestabilnih področjih, predvsem na Bližnjem vzhodu;
- s posebno tehnologijo lahko v bio pogonsko gorivo predelamo tudi živalske maščobe in staro jedilno olje;
- v sosednji Avstriji deluje že preko 30 črpalk na katerih prodajajo bio pogonsko gorivo;
- v razvitem svetu eno delovno mesto v kmetijstvu, zagotavlja tri delovna mesta v ostalih sektorjih gospodarstva, to je predvsem v industriji, trgovini in obrti.

(Literatura: Revija Oekoenergie št. 35 a)

*Semprimožnik Ludvik, univ. Dipl. Ing. agr.,
Semenarna Ljubljana d.d.
Tevž Marko, univ. Dipl. Ing. agr., KSS Žalec*

Spoštovani hmeljarji !

Kmalu se bo začelo delo v hmeljiščih. Ker ste mnogi zelo povečali količine hmeljišč, boste potrebovali tudi večje število sezonskih delavcev.

Dovolimo si vam ponuditi tople obroke hrane, ki vam jo po dogovoru pripeljemo domov ali v hmeljišča. Količine in energetska vrednost obrokov po dogovoru !

Dosegljivi smo v menzi Hmezad Export-Import.

**Vse informacije:
GRŽINA CATERING
Vrečarjeva ul. 14, Žalec
GSM: 040-242-837**

Foto: arhiv HEI

Le kaj bo danes za malico ?

Prvič je popolnoma uspel odporne listne uši, hkrati obvarovati koristne žuželke

70/2000

5000008368, 1/3

COBISS

Chess je nov insekticid z enkratnimi lastnostmi. Deluje selektivno na listne uši, tudi na odporne, a hkrati ni škodljiv za koristne žuželke. Njegova učinkovitost je izjemno visoka in traja kar tri tedne. Ne pušča ostankov in ne obremenjuje okolja. Odlično zatira hmeljevo uš (Phorodon humuli) na hmelju v 0,04 % koncentraciji.

NOVARTIS AGRO d.o.o.

Kržičeva 3

1000 Ljubljana

Tel.: (061) 136-12-03

Fax: (061) 136-12-14

601 466/2 SL sl (496)

 NOVARTIS
Chess®